

Univerzita Palackého v Olomouci

Fakulta tělesné kultury

Fakulta
tělesné kultury

**SONDA DO SOUČASNÝCH POZNATKŮ O HISTORICKÉM VÝVOJI
BOULDERINGU VE SVĚTĚ A V ČESKÝCH ZEMÍCH**

Bakalářská práce

Autor: Martina Válková

Studijní program: Tělesná výchova a sport

Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Michalica

Olomouc 2023

Bibliografická identifikace

Jméno autora: Martina Válková

Název práce: Sonda do současných poznatků o vývoji boulderingu ve světě a v českých zemích

Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Michalica

Pracoviště: Katedra společenských věd v kinantropologii

Rok obhajoby: 2023

Abstrakt:

Bouldering je mladá sportovní disciplína, která je jednou ze tří součástí sportovního lezení, jehož problematika nebyla v tuzemském prostředí doposud podrobněji zpracována. Cílem této bakalářské práce bylo zmapovat historický vývoj v českých zemích v kontextu jeho rozdělení na nové směry a soutěže, a to vzhledem k tuzemským podmínkám a technickému vybavení. V rámci této práce byla použita metoda historické sondy, která mapuje historický vývoj světového boulderingu s akcentem jak na venkovní, tak na vnitřní bouldering v českých zemích, včetně nově vznikajících lezeckých center. Výsledkem této bakalářské práce je základní historický konstrukt vývoje boulderingu v českých zemích v kontextu regionální historie. Tato bakalářská práce si bere za cíl rozšíření obecného povědomí o boulderingu a může sloužit jako pilotní projekt pro další navazující studie o této problematice.

Klíčová slova:

Bouldering, horolezectví, sportovní lezení, historie, vybavení, umělé stěny, boulderingové oblasti

Souhlasím s půjčováním práce v rámci knihovních služeb.

Bibliographical identification

Author: Martina Válková

Title: An investigation into recent findings about the development of bouldering in the world and Czech lands

Supervisor: Mgr. Tomáš Michalica

Department: Department of Recreation and Leisure Studies

Year: 2023

Abstract:

Bouldering is a young sporting discipline, forming one of the three parts of sports climbing, the subject of which has not yet been elaborated on in detail in the domestic environment. The aim of this bachelor thesis is to map the historical development of bouldering in the Czech lands in regard to its division into new branches and competitions influenced by the domestic conditions and technical equipment. This investigation uses the historical probe method, which maps the historical development of world bouldering with an emphasis on outdoor and indoor bouldering in the Czech lands, including newly emerging climbing centres. The result of this bachelor thesis is a fundamental historical construct of bouldering's development in the Czech lands in the context of regional history. This bachelor thesis aims to expand the general awareness of bouldering and can serve as a pilot project for further follow-up studies on this matter.

Keywords:

Bouldering, mountaineering, sport climbing, history, equipment, climbing walls, bouldering areas

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracovala samostatně pod vedením Mgr. Tomáše Michalici, uvedla všechny použité literární a odborné zdroje a dodržovala zásady vědecké etiky.

V Olomouci dne 21. dubna 2023

.....

Chtěla bych poděkovat vedoucímu práce Mgr. Tomáši Michalickovi, za odborné vedení, cenné rady a podněty. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat všem osobám, za poskytnutí rozhovorů, které napomohly ke vzniku této práce.

OBSAH

Obsah	6
1 Úvod	8
2 Přehled poznatků.....	9
2.1 Terminologie a vymezení pojmů.....	9
2.2 Klasifikace lezeckých disciplín	10
2.3 Klasifikace obtížnosti cest	11
2.4 Charakteristika horolezectví jako sportovní disciplíny.....	12
2.5 Historický vývoj horolezectví ve světě	13
2.6 Historický vývoj horolezectví v českých zemích	15
2.7 Obecná charakteristika boulderingu.....	17
2.8 Historie boulderingu ve světě	18
2.8.1 Tradiční bouldering.....	18
2.9 Sportovní lezení na olympijských hrách.....	20
3 Cíle	22
3.1 Hlavní cíl.....	22
3.2 Dílčí cíle	22
3.3 Úkoly práce	22
4 Metodika	23
5 Výsledky.....	24
5.1 Historie boulderingu v českých zemích.....	24
5.2 Nové směry současného boulderingu.....	26
5.2.1 Venkovní bouldering (outdoor bouldering).....	27
5.2.2 Vnitřní bouldering (indoor bouldering)	28
5.2.3 Highball bouldering.....	28
5.2.4 Deep water bouldering.....	29
5.2.5 Ice bouldering.....	30
5.2.6 Buildering.....	30
5.3 Vybavení a jeho vývoj v českém prostředí.....	31
5.3.1 Lezecké boty-lezečky	31
5.3.2 Bouldermatka	32

5.3.3	Magnézium a pytlík na magnézium	33
5.3.4	Kartáče na čištění chytů	33
5.3.5	Oblečení	33
5.4	Lezecké soutěže	34
5.4.1	Soutěže v lezení na obtížnost	35
5.4.2	Soutěže v boulderingu	35
5.4.3	Soutěže na rychlost	36
5.4.4	Historie lezeckých soutěží	36
5.4.5	Historie lezeckých soutěží českých lezců	37
5.5	Historie umělých stěn – boulderingových stěn	40
5.5.1	Historie lezeckých stěn v České republice	41
5.6	Oblasti a provoz boulderingu ve vnitřních i venkovních prostorech	47
5.7	Osobnosti českého boulderingu	48
6	Závěr	50
7	Souhrn	52
8	SUMMARY	53
9	Referenční seznam	54

1 ÚVOD

V této bakalářské práci se věnuji novému rychle se rozvíjejícímu sportovnímu odvětví, které se postupně vyvinulo z horolezectví a které se zaměřuje jak na rekreační úroveň pohybových aktivit obyvatelstva, tak i na úroveň vrcholového soutěžního sportu, patřícího dnes k olympijským hrám. Jde o fenomén sportovního lezení, zejména boulderingu, který se za poslední čtvrtstoletí rozvinul v ohromném měřítku po celém světě, tudíž i v České republice.

Jsem velkým fanouškem tohoto mladého sportu a sama ho také aktivně provozuji. Když jsem se chtěla zjistit více teoretických a praktických informací o tomto sportu včetně jeho historie, zjistila jsem při bližším hledání, že dostupných poznatků a informací o vzniku a vývoji boulderingu není mnoho, spíš bych řekla minimum. To byl také důvod, proč jsem si zvolila „Historii boulderingu“, jako téma pro svou bakalářskou práci. Hlavním motivem pro moji bakalářskou práci, a tudíž i hlavním záměrem, bylo shromáždit co nejvíc dostupných informací z naší i zahraniční literatury, stejně tak i z dalších, hlavně internetových zdrojů, týkajících se tohoto sportovního odvětví, a to s akcentem na jeho vznik a vývoj.

Je třeba zmínit, že základem této bakalářské práce byla excerpční strategie, což znamená hledání a shromažďování pramenů, informací, které by mohly a měly posloužit jak pro další zkoumání, tak i jako zdroj informací pro obvyčejné nadšence, kteří se chtějí dozvědět více o svém oblíbeném sportu. Jinými slovy se dá říct, že jde o takový pilotní projekt, který je zaměřen na sumář poznatků a informací o vzniku a vývoji boulderingu a jeho směřování k atraktivnímu a modernímu sportu.

Bodem bádání byla tvorba obsahové analýzy na základě vedení rozhovorů s významnými osobnostmi českého lezení. Oslovila jsem Petra Resche z Českého horolezeckého svazu, reprezentanty sportovního lezení, kteří se podíleli na rozvoji tohoto sportu, jako např. Věru Kotasovou, Pavla Kořána, dále také zakladatele prvních boulderingových stěn v České republice, Alexandru Gendovou, Tomáše Macenauera, Viléma Chládku.

2 PŘEHLED POZNATKŮ

2.1 Terminologie a vymezení pojmů

Chceme-li porozumět a správně pochopit problematiku této bakalářské práce, je potřeba definovat několik termínů a pojmů, které bezprostředně souvisí s jejím tématem. Termíny jsem rozdělila do několika následujících oblastí:

Obecné pojmy:

- **Bouldering** – je druh sportovního lezení, který je realizován na malých, skalních útvorech, nebo umělých stěnách bez užití lezeckého lana a jištění (Winter, 2004).
- **ČHS** – je zkratka pro Český horolezecký svaz. Je to občanské sdružení, které sdružuje horolezce, sportovní lezce a skialpinisty (Procházka, 2007).
- **Horolezecká klasifikace** – je stupnice obtížnosti lezecké cesty či výstupu (Creasey, 2000).
- **Přepis** – druh skalního, nebo umělého útvaru, vyčnívající ze skalní stěny, nebo přesahující přes skalní hřeben. Převisy jsou instalovány také na umělých stěnách (Mobraten, 2022).
- **Morál** – je slangový výraz v horolezectví pro odvahu. Jedná se o psychickou odolnost lezce zdolávat nebezpečné výstupy (Procházka, 2007).
- **Top** – je poslední, vrcholný chyt v lezecké cestě. Dotknutím topu lezec úspěšně zdolal celou lezeckou cestu.
- **Magnézium** – je sloučenina (bílý prášek) zamezující pocení rukou při lezeckém výkonu.
- **Free solo** – je volné lezení, kdy lezec není nijak jištěn a překonává gravitaci pouze přitahy a stoupáním na přírodních skalních útvorech (Long, 2004).
- **Highball** – je typ lezecké disciplíny, která je něco mezi boulderingem a sólo lezením. Leze se bez lana do výšky 13 metrů (Creasey, 2000).
- **Spotování** – je výraz pro poskytnutí záchrany při boulderingu (Mobraten, 2022).
- **IFSC** – je zkratka pro internacionální federaci sportovního lezení.
- **Onsight** – vylezení cesty napoprvé bez předchozího kontrolování terénu a tréninku (Mobraten, 2022).
- **Prize money** – vyhrané peníze, nebo obdržené v cenách.

2.3 Klasifikace obtížnosti cest

Pro hodnocení výkonů v boulderingu je vytvořena klasifikace, kdy jsou cestám přiřazena číselná hodnocení podle definované obtížnosti renomovanými tvůrci cest. K nejrozšířenějším systémům hodnocení patří V-škála a Fontainebleauův systém.

V-škála je otevřený systém, který vznikl v USA a používá vyšší čísla pro označení větší obtížnosti. Například hodnocení V1 znamená, že problém může vyřešit začínající lezec po několika pokusech, pokud má dobré fyzické předpoklady. Škála začíná na V0 a nejvyšší hodnocení V17 bylo přiřazeno problému s boulderingem v roce 2013. Pro označení začátečnických problémů některé lezecké stěny používají hodnocení VB (Johnston & Hallden, 1995).

Fontainebleauova stupnice používá podobný systém jako V-škála, kdy každý stupeň je rozdělen do tří hodnocení s písmeny a, b a c. Například Fontainebleau 7A odpovídá přibližně V6 a Fontainebleau 7C+ se rovná V10. V obou systémech se používá značka "+" k označení malého zvýšení obtížnosti. Nicméně hodnocení konkrétních problémů je často kontroverzní, protože mnoho faktorů může ovlivnit, jak obtížný bude problém pro daného lezce. Jde o antropometrické faktory jako jsou výška, délka paží, flexibilita, statická i dynamická síla paží, prstů a další. Obtížnost je velmi subjektivní a stanovuje ji lezec, který danou trasu jako první zvládne na základě svých zkušeností a zvyklostí. Obtížnost se dále může upravovat po poradě s ostatními lezci. V průvodcích a u prvního nástupového chytu na bouldru je popsána obtížnost dané cesty. Fontainebleauova stupnice se používá v Evropě, zatímco v anglicky mluvících zemích se používá V-škála (Kulhánek, 2022).

Obrázek 2

Boulderingová klasifikace

Bouldrové stupnice obtížnosti	
Hueco/ V stupnice	Fontainebleau
V0	4
V0+	4+
V1	5
V2	5+
V3	6A
	6A+
V4	6B
	6B+
V5	6C
	6C+
V6	6C+
V7	7A
	7A+
V8	7B
	7B+
V9	7B+
	7C
V10	7C+
V11	8A
V12	8A+
V13	8B
V14	8B+
V15	8C
V16	8C+

Zdroj: (Bouldering, 2012).

2.4 Charakteristika horolezectví jako sportovní disciplíny

Ontogeneticky je lezení přirozeným pohybem v období kojeneckém a počátkem lokomočního řetězce. Pojem „lezení“ v oblasti pohybových aktivit a sportu lze chápat jako hru s vlastním tělem a myslí. Začíná tam, kde k pohybu je zapotřebí použít všechny čtyři končetiny. Lezení zahrnuje několik metrů vysoké výzvy k dosažení vrcholu pomocí sekvencí pohybů, a to nejen ve vysokých horách, ale také na kratších cestách s technickou složitostí. Každý lezec má svůj osobitý styl, který zahrnuje fyzickou zdatnost, taktiku a připravenost při souboji s prostředím (často počasím) a složitostí cesty. Tento sportovní zážitek poskytuje adrenalinový zážitek a vyžaduje velkou koncentraci (Creasey, 2000).

Winter (2004) popisuje lezení jako intenzivní prožitek zemské přitažlivosti a napětí, který je získáván prostřednictvím zážitku z výšky. Lezení již není jen hazardování se životem a bojem s přírodou, ale je to spíše pohyb proti gravitaci, který připomíná vývojovou linii do korun stromů. To je to, co tento sport dělá tak specifickým.

Steve Long (2007) zase říká, že horolezectví je „sport pro život“. Tento sport nabízí vzrušení a nádherné výhledy z velké výšky. Lezení může být provozováno na různých místech, jako jsou hory, skály a umělé stěny v městských oblastech. Horolezectví může být považováno za zábavu nebo za vážnou fyzickou aktivitu, která vyžaduje pravidelný trénink. Je to dobrodružný sport, který může být návykový. Ale je důležité si uvědomit, že horolezectví je rizikový sport a žádá pokoru a respekt k nebezpečím, jako jsou pády, zranění a špatné jištění. Bezpečné jištění však poskytuje lezcům pocit jistoty, i když visí několik metrů nad zemí. Horolezci nejsou šílenci, ale spíše nadšenci pro adrenalin a pobyt v přírodě s kamarády, a zdolání vrcholů přináší velkou odměnu.

2.5 Historický vývoj horolezectví ve světě

Vztah lidí k horám je odjakživa spojen s touhou objevovat neprobádanou přírodu, poznávat nové přírodní úkazy nebo prostě trávit čas v příjemném prostředí. Právě výstupy na mohutné alpské vrcholy se považují za počátek horolezectví. Kromě toho, prvovýstupy na horách bývaly spojovány s cestami do míst, která byla považována za obydlí bohů na samotných vrcholcích hor. Dalšími příklady výprav do obtížných terénů mohou být například skalní stezky v údolí Wádi Rum v Jordánsku, tibetském Ladakhu nebo stezky do středověkých klášterů v Meteorách v severním Řecku (Dieška, 1989).

Původ horolezectví sahá až do doby před naším letopočtem, kdy lidé objevovali nové cesty při válečných výpravách v horách nebo hledali způsoby, jak najít obživu pro sebe a svůj dobytek. Horolezectví se postupem času stalo součástí lidské kultury a obchodníci a lovci se učili, jak překonat strmé svahy, průsmyky, včetně skalnatých či zasněžených a ledových. K tomu bylo nutné vyvinout speciální oblečení pro ochranu před nepříznivým počasím v horách. Dnes jsou základní horolezecké dovednosti i vybavení klíčové pro bezpečné pohybování se v horách a jejich objevování (Creasey, 1999).

Jeden z prvních doložených záznamů, který dokumentuje zájem o horolezectví, je datován z roku 1492. V tomto roce byl uskutečněn výstup na horu Mont Aiguille ve Francii, který byl považován za pozoruhodný a sloužil k uctění vlády Karla VIII.

Specializované lezecké techniky se začaly v Evropě vyvíjet přibližně v 16. století, kdy se v Alpách začal rozvíjet lov kamzíků a těžba minerálů pro klenotnictví. V té době byla publikována metodická příručka pro horolezce s názvem "O těžkostech cestování v Alpách" od J. Simlera z Curychu. Příručka se zaměřovala na místní horaly, kteří prováděli turisty v horách (Kublák, 2014).

Až v 19. století se horolezectví stalo plnohodnotným sportem a hlavní sportovní aktivity probíhaly v Alpách, kde se také vytvořil termín "alpinismus". V roce 1865 E. Whymper a M. Croz provedli prvovýstup na Matterhorn, což se považuje za důležitý milník v historii horolezectví. Během této expedice zemřel M. Croz a další zermattští průvodci. Nicméně E. Whymper podnikl další výstupy, a nakonec se mu podařilo 14. července 1865 spolu s Jeanem-Antoinem Carrelem dosáhnout vrcholu Matterhornu. Tento výstup znamenal konec zlatého věku alpinismu a Matterhorn byl posledním velkým alpským vrcholem, který byl zdolán (Kublák, 2014).

Walter Perry Haskett-Smith, považován historiky za „otce horolezectví“, měl významný podíl na vývoji horolezectví. Jeho sólový výstup na skalní jehlu Napes Needle ve srázích Great Gable v Lake District byl však zastíněn výkonem saských lezců, kteří už v té době experimentovali s lezením bez pomocného vybavení. Během první světové války však horolezecké výkony upadly. Po válce Němci Siegfried Herford a George H. S. Sansom objevili techniku použití ramen spolulezce při výstupu na vrchol centrálního pilíře hory Scafell. Tato metoda byla později nazvána „kombinovanou taktikou“ a byla hojně používána při lezení v Sasku, kde Němec Rudolf Fehrmann a jeho kolega Američan Oliver Perry-Smith zdolali i obtížnější výstupy (Creasey, 2000).

V historii horolezectví hrála důležitou roli i meziválečná léta. Po první světové válce, která si vyžádala mnoho obětí z řad šikovných horolezců, se vývoj této aktivity zpomalil. Nicméně v 30. letech došlo k novému rozmachu a horolezectví se opět začalo rychle rozvíjet. Spojené státy začaly intenzivně zkoumat nové terény a oblasti, s Evropou se začaly srovnávat kolem roku 1940. Důležitým okamžikem byl rok 1934, kdy francouzský horolezec Pierre Allain úspěšně vylezl první boulder s klasifikací V2, čímž nastartoval novou éru horolezectví. Allain také vynalezl speciální horolezecké boty. Jack Longland a Chris Preston se pak proslavili extrémními výstupy, které posunuly hranice možností horolezectví. Longland byl také členem dvou velkých britských expedic na Everest v roce 1933 a do východního Grónska v roce 1935 (Hattingh, 1999).

Dalším výjimečným úspěchem, který se odehrál v minulosti, bylo zdolání severní stěny hory Eiger ve Švýcarsku, kdy německo-rakouská skupina v čele s Anderlem Heckmairem, Ludwigem Vörgem, Heinrichem Harrerem a Fritzem Kasparkem poprvé dosáhla vrcholu 24. července 1938. Původně se skupina skládala ze dvou samostatných týmů, Harrera a Kasparka, kteří se později spojili s Heckmairem a Vörgem, kteří jim pomohli při výstupu. Po druhé světové válce se horolezectví stalo stále populárnějším po celém světě. Američan John Salathé v roce 1947 vystoupil na Lost Arrow v Yosemitech (Národní park v USA) a následně i na Sentinel Rock ve stejném Národním parku, což započalo vzestup lezců ze Spojených států v oblasti moderního horolezectví (Frank & Kublák, 2007).

Naopak John Gill se stal významnou postavou v historii boulderingu po zdolání převisu Red Cross v národním parku Grand Teton, který se dnes stále považuje za obtížný s hodnocením

V9. Rheinhold Messner a Peter Habeler přispěli k popularitě horolezectví svým úspěšným zdoláním hory Mount Everest bez kyslíkových přístrojů, což byl další důležitý mezník v rozvoji profesionálního horolezectví. Messner se také stal prvním horolezcem, který dokázal zolat všech 14 osmitisícovek. Po celém světě přibývalo vynikajících horolezců, kteří překonávali hranice a stanovovali nové výkony (Long, 2007).

2.6 Historický vývoj horolezectví v českých zemích

Vývoj horolezectví v Čechách má úzký vztah k Alpám, které jsou kolébkou horolezectví. Na konci 19. století přišel do Čech zájem o hory a horolezectví, a to nejen z Rakouska, ale také z Německa, zejména z pohraničních oblastí Sudet, které měly vhodné pískovcové oblasti pro horolezectví. Horolezecké aktivity v Sasku se rozvinuly dříve než v Čechách, protože německé horolezecké organizace začaly svou činnost dříve než české. První horolezecký spolek v Čechách začal ještě v epoše Rakousko-uherské monarchie, avšak již v době, kdy národní obrození a touhy po samostatnosti dosahovaly vrcholu. Rakouský spolek Alpenverein z roku 1870, který zahrnoval třetinu Čechů, byl první organizací horolezců. Po druhé světové válce byla tato organizace zrušena, protože Německo zastavilo její činnost na území Československa (Kublák, 2014).

Čeští horolezci často směřovali do slovinské oblasti jižních vápencových Alp, kde v roce 1893 založili spolek „Slovinsko planinsko društvo“. Toto društvo inspirovalo tři pražské horolezce, kteří v roce 1897 založili Český odbor Slovinského planinného društva se 100 členy. Český odbor organizoval horolezecké výstupy, průzkumy hor a hromadné výlety do slovinských Alp. Dalším nápadem bylo postavit vlastní turistickou chatu v Savijnských Alpách, aby mohli spolupracovat se slovinskými horolezci. Chata zvaná Česká kuča byla slavnostně otevřena 26. července 1899. Po skončení první světové války ukončil Český odbor Slovinského planinného društva svou činnost a horolezci začali vstupovat do Klubu českých turistů. 23. června 1924 ustanovili pražští horolezci Alpinský odbor při Svazu lyžařů Československa, ale již 13. listopadu téhož roku se osamostatnili v nově založeném Klubu alpistů československých (KAČS), který měl v roce 1933 na 300 členů. Jejich horolezecká činnost se zaměřovala hlavně na Alpy, ale na přelomu 20. a 30. let se začali věnovat také výstupům v pískovcových lokalitách Prachovských skalách a Hrubé Skále v Českém ráji nebo v Teplicko-Adršpachských skalách v Severovýchodních Čechách (Bosák, 1969; Kublák, 2014).

Souběžně s tím probíhá masovější a lidovější rozvoj horolezectví na Slovensku, který využívá ještě příhodnější lezecké lokality ve Vysokých Tatrách. Z iniciativy mladých lezců vzniká 17. 8. 1921 ve Spišské Nové Vsi kroužek horolezců nazvaný JAMES (z počátečních písmen slov:

Idealismus, Alpinismus, Moralita, Eugenika a Solidarita), který se během doby změnil ve stěžejní slovenskou organizaci horolezců. Ta byla v roce 1926 přejmenována na Spolek tatranských horolezců JAMES, která sehrála hlavní roli v rozvoji horolezectví, elementární přípravě nováčků a organizaci horolezců v meziválečném a poválečném období na Slovensku (Bosák, 1969).

Během druhé světové války se horolezcům nedovolovalo cestovat do zahraničí včetně Slovenska, takže se soustředili na české pískovcové oblasti. Klub alpinistů československých (KAČS) byl nahrazen Klubem alpinistů českých (KAČ). V roce 1946 se konal sjezd zástupců všech horolezeckých organizací, který schválil sloučení všech alpinistických spolků do Svazu československých horolezců (Kraus & Černík, 1973).

V roce 1948 byla spojena tělesná výchova a sport v rámci Sokola, což vedlo k vytvoření jediného řídicího orgánu pro horolezectví s názvem Ústřední sekce horolezectví Sokola. V té době bylo v Československu asi dva tisíce alpinistů. V roce 1953 byl Sokol zrušen a nahrazen Státním výborem pro výchovu a sport, což znamenalo přesun horolezecké sekce z oddělení turistiky do oddělení sportu. Státní výbor pro výchovu a sport byl později v roce 1957 nahrazen Českým svazem tělesné výchovy (ČSTV), který měl pod sebou ústřední horolezeckou sekci (Procházka, 2007).

Prvním českým horolezcem, který se prosadil i v mezinárodním měřítku byl Radovan Kuchař, který na přelomu 50. a 60. let minulého století podnikl s různými kolegy několik prvovýstupů v Alpách (Mont Blanc, Matterhorn, Cima Grande de Lavaredo, stěna Eigeru a Petit Gru, Walkerův pilíř na Grandes Jorasses, a severovýchodní stěna na Piz Badale). V roce 1957 se uskutečnila první mimoevropská výprava, když brněnští horolezci poprvé navštívili Kavkaz a v letech 1958 a 1959 zde proběhla soustředění československých reprezentačních výběrů. V druhé polovině 60. let se uskutečnily také první československé expedice do nejvyšších světových velehor (1965 a 1967 Hindukúš, 1967 a 1968 Pamír), při kterých byly zdolány první „sedmitisícovky“ (Bosák, 1969).

Českoslovenští horolezci se začali objevovat v českých a zahraničních časopisech. V roce 1968 se české horolezectví dostalo pod vedení Horolezeckého svazu českého ústředního výboru ČSTV v důsledku federalizace (Procházka, 2007).

V roce 1969 se uskutečnily také dvě expedice do nejvyššího pohoří světa Himaláje. Česká na Annapúrnu a slovenská na Nanga Parbat, bohužel ani jedné se nepodařilo překonat 8.000 metrů. V roce 1970 postihlo v Peru horolezeckou výpravu Lokomotivy Liberec velké neštěstí. Nejprve přišel nešťastnou náhodou o život jeden člen expedice a o třináct dní později (31. května 1970) při katastrofálním zemětřesení, které postihlo celou oblast, zahynulo v základním táboře všech zbylých čtrnáct horolezců. Na jejich počest se běhá dálkový závod v běhu na lyžích „Jizerská padesátka“ (Procházka, 2007).

V roce 1976 pod vedením Ivana Gálfyho proběhla již druhá, tentokrát úspěšná expedice na sedmou nejvyšší horu světa Makalu v Nepálu (8 463 m n.m.). Na vrchol vystoupili Milan Kriššák a Karel Schubert. Následovala celá série výstupů, svým významem se rovnající expedici na Makalu. V roce 1984 vystoupila na první osmitisícovku i československá horolezkyně Margita Štěrbová (Cho Oju), naši alpinisté dosáhli vrcholů tří nejvyšších hor světa (Kanchenjunga v roce 1981, K 2 v roce 1983, a Mount Everest v roce 1984) a podnikli další himálajské stěnové prvovýstupy (Lhotse Shar a Dhaulagiri v roce 1984, K 2 v roce 1986). Mezi naše nejslavnější vysokohorské horolezce musíme zmínit Jozefa Rakoncaje, který vyrůstal na pískovcových skalách Českého ráje a zdolal sedm osmitisícových vrcholů, z toho dvakrát K 2 a Radka Jaroše, který zatím jako jediný Čech zdolal všech 14 osmitisícových vrcholů ležících v Himalájích a Kakarákorámu (Procházka, 2007).

Po rozpadu Československa roku 1993 vznikl Český horolezecký svaz (ČHS), který je členem UIAA (Union Internationale des Associations d'Alpinisme). ČHS jako představitel organizovaného horolezectví v České republice se soustředí na klasické horolezectví, výkonnostní lezení ve skalních oblastech, halové lezení, bouldering, skialpinismus a ochranu přírody (Procházka, 2007).

2.7 Obecná charakteristika boulderingu

Bouldering je dynamická forma sportovního lezení bez jištění na kamenných blocích-balvanech nebo umělých stěnách, ze kterých se dá snadno seskočit, většinou okolo 4,5 metrů (Josephsen et al., 2007).

Podle Steva Longa (2007) je bouldering jednou z nejjednodušších forem horolezectví. K výkonu této disciplíny není zapotřebí lano ani sedák, pouze lezečky a kus skály nebo fasády budovy s měkkým dopadem, který zajišťují žíněnky nebo boulder matky. Oproti lezení na obtížnost se bouldering liší hlavně absencí lanového zabezpečení a menší výškou. Název bouldering pochází z anglického slova "boulder", což znamená balvan. Tato disciplína vznikla jako samostatná činnost v 80. letech 20. století. Za posledních deset let zaznamenal velký vzestup a v roce 2021 se poprvé objevil na olympijských hrách v Tokiu.

Bouldering se v poslední době nabírá na velké popularitě mezi nováčky, protože vyžaduje méně vybavení, zkušeností a dalších lidí, kteří zabezpečují jištění. Cílem lezce je překonat bouldrové trasy s co nejmenším počtem pokusů. Jeho oblíbenost také vedla k oživení módního průmyslu, který nabízí lezcům kompletní, funkční a stylové, sportovní oblečení (Köstermeyer, 2018).

Podle Guida Köstermeyera (2018) bouldering dříve sloužil především jako přípravný trénink pro horolezce, ale postupem času se z něj stala samostatná sportovní disciplína. Vzniklo mnoho lezeckých stěn a hal, které jsou dnes k dispozici téměř v každém větším městě, což je zásadní faktor, který přispěl k popularizaci tohoto sportu. Boulderingové haly umožňují lidem bez horolezeckých zkušeností vyzkoušet si tuto disciplínu a využívají ji třeba i jako kondiční trénink.

Rostoucí obliba boulderingu přinesla několik environmentálních obav, jako je opotřebení skal, eroze půdy a pošlapaná vegetace. Horolezci často opouštějí značené stezky, aby našli vhodná místa pro bouldering, což vedlo k omezení nebo úplnému zákazu této aktivity na určitých pozemcích (Tessler & Clark, 2016).

2.8 Historie boulderingu ve světě

Když se vrátíme do prvopočátku lidstva, už v této době najdeme mnoho činností podobných boulderingu, ať už šlo o překonávání překážek, lov, bojování nebo objevování nových oblastí. Tyto činnosti byly však spíše nutností ke zajištění přežití než sportovní zábavou. Zdolávání skal bylo důležité pro mnoho kmenů po celém světě, jelikož v nich nacházely úkryty, zdroje vody a potravy. Například američtí indiáni v Grand Canyonu se učili, jak se pohybovat ve strmých pískovcových skalách hloubením děr pomocí tvrdých kamenů. Tyto dovednosti byly potom využívány k výstupům a sestupům po skalách (Mobraten, 2021).

2.8.1 Tradiční bouldering

Možná už v první polovině 19. století docházelo k nezdokumentovanému boulderingovému lezení jako přípravě na náročnější horolezecké výkony. Lezci se tak mohli naučit technické postupy na kratších úsecích do výšky zhruba čtyř metrů. Kromě toho boulderingové lezení bylo výhodné i v deštivých dnech, kdy nebylo vhodné vyrážet na vysoké vrcholy, a tak si Švýcarští průvodci a jejich klienti mohli vyzkoušet lezení na menších boulderech. Kromě toho amatérští lezci a průvodci trénovali na malých balvanech i za slunečného počasí. Kdy a kde začal zdokumentovaný bouldering je spekulativním tématem. Někteří lidé tvrdí, že začal v 90. letech s Chrisem Sharmou, zatímco jiní se domnívají, že začátkem v 50. letech v Americe u Johna Gilla. Existují historické záznamy, které ukazují, že Pierre Allain a jeho Bleausards neboli boulderisté započali tento sport ve Francii v oblasti Fontainebleau v 30. letech 20. století. V té době byla oblast Fontainebleau populární mezi horolezci a mladými lezci, kteří se chtěli

připravit na horské výstupy. Pierre Allain také vynalezl speciální lezeckou botu pro lezení po skalách (Berry, 2017).

Jak už bylo zmíněno, od konce 50. do konce 60. let 20. století posouvá americký matematik John Gill tento sport dále a přispívá několika důležitými inovacemi, které vyčlenily bouldering jako samostatnou sportovní disciplínu. Gill byl gymnastou a lezení na výstupcích a balvanech pro něj bylo spíše rozšířením gymnastiky než horolezectvím. Začal se specializovat na velmi krátké akrobatické cesty na balvanech a skalkách. Měl zvládnuté obtížné pohyby a hrál si s pozicí těla a jeho těžištěm ve složitých pozicích. V polovině 50. let zavedl použití gymnastické křídly do amerického lezení po skalách. Používání křídly se pak mezinárodně rozšířilo do celého horolezeckého světa, čímž velmi dopomohlo ke zvládnutí obtížných cest. Systém hodnocení B1, B2, B3, který vymyslel speciálně pro bouldering, byl založen na převažujících standardech dosažených v tradičním skalním lezení. Dnes se Gillův B-systém používá jen zřídka, většinou je využíván lezecké hodnocení v podobě V-škály (Ament, 2019).

Gillův lezecký styl ovlivněný gymnastikou, zdůrazňoval formu a ladnost pohybu před jednoduchou efektivitou, což byl základ současného lezení. Gill byl pravděpodobně prvním lezcem v historii lezení po skalách, který učinil bouldering svou hlavní specializací a prosazoval přijetí boulderingu jako samostatný legitimní sport. Jeho přínos inspiroval tradiční lezce k vážnějšímu pohledu na bouldering, který byl dříve vnímán pouze jako předtrénink lezení s lanem. Po odchodu do důchodu strávil Gill několik let zkoumáním původu lezení po skalách, zejména boulderingu (Ament, 2019).

V osmdesátých letech minulého století se objevily dva klíčové nástroje pro trénink horolezců. Jedním z nich byly boulderové žíněnky, známé také jako "crash pady" nebo v češtině "boulder matky", které chránily horolezce při pádu a umožnily jim lézt na místech, která by jinak byla příliš nebezpečná. Druhým klíčovým nástrojem byly vnitřní lezecké stěny, které umožnily horolezcům rozšířit tento sport i do oblastí, kde nejsou skály, a tudíž lze trénovat po celý rok bez ohledu na počasí. S popularitou tohoto sportu se začaly vytvářet nové boulderingové oblasti po celé Evropě a Spojených státech a stále více sportovců se zapojovalo do soutěží v boulderingu. Význam tohoto sportu se v průběhu počátku 21. století výrazně zvýšil, protože videa na YouTube a lezecké blogy umožnily boulderistům z celého světa rychle se naučit základní techniky, řešit obtížné problémy a sdílet s ostatními své dokončené projekty (Flanagan, 2013).

Od prosince 2021 jsou nejtěžšími boulderingovými cestami na světě Burden of Dreams od Nalle Hukkataivala a Return of the Sleepwalker od Daniela Woodse, obě v navrhovaném stupni 9A (V17). Existuje řada cest s potvrzeným stupněm lezení 8C+ (V16), první z nich byla Gioia od Christiana Core v roce 2008 a potvrzená Adamem Ondrou v roce 2011 (Walker, 2022).

Díky zařazení do programu olympijských her a velké pozornosti médií došlo k velkému nárůstu nových boulderistů, takže každým rokem přibývá po celém světě velké množství boulderingových hal a opět nárůst boulderistů od mládežnického věku.

2.9 Sportovní lezení na olympijských hrách

V roce 2021 se sportovní lezení poprvé objevilo na letních olympijských hrách v japonském Tokiu. Olympionici soutěžili ve sportovním parku Aomi Urban Sports Park, kde byly postaveny tři typy lezeckých stěn: 15metrová vysokorychlostní lezecká stěna, 4metrová boulderingová stěna a 15metrová lezecká stěna na obtížnost. Závodníci soutěžili v kombinaci tří disciplín: lezení na obtížnost, rychlost a bouldering. Pořadí bylo určeno vynásobením umístění v jednotlivých disciplínách, přičemž nejlepší výsledek získal první místo (Stevan, 2021).

Adam Ondra reprezentoval Českou republiku, ale medaili se mu na olympiádě nepodařilo získat, skončil na 6. místě, i když byl velkým favoritem. Zlaté medaile za muže a ženy získali Španěl Alberto Ginés Lopéz a Slovinka Janja Garnbret. Pro sportovní lezení bylo k dispozici 40 kvótových míst (20 pro muže a 20 pro ženy), maximálně 2 místa pro každý národní olympijský výbor v každé disciplíně. Kvalifikace se skládala z 20 soutěží, včetně jednoho zástupce pořadatelské země. Mistrovství světa v lezení IFSC 2019 bylo jednou z kvalifikačních akcí pro olympijské hry (Climber News, 2021).

Dne 3. srpna 2016 oficiálně oznámil Mezinárodní olympijský výbor (MOV), že sportovní lezení bude součástí medailových sportů na Letních olympijských hrách 2020. Toto zařazení navrhla Mezinárodní federace sportovního lezení (IFSC) v roce 2015. Rozhodnutí spojit tři disciplíny lezení na obtížnost, bouldering a rychlostní lezení s jednou sadou medailí vyvolalo v oblasti lezení mnoho kritiky (Larysz, 2020).

Například horolezkyně Lynn Hill řekla, že rozhodnutí zařadit lezení na rychlost bylo jako „požádat běžce na střední tratě, aby soutěžil ve sprintu“. Podobně se v rozhovoru vyjádřil i český horolezec Adam Ondra, který později startoval jako finalista olympijských her, že cokoli by bylo lepší než tato kombinace. "Skutečnost, že můžete vylézt za pět nebo šest sekund, nemá nic společného s lezením. Je to cirkus," řekl pro The New York Times v roce 2020. Mezi sportovci v kategoriích lezení na obtížnost a boulderingu dochází k určitému překrývání a podobnostem, ale lezení na rychlost je obvykle vnímáno jako samostatná disciplína, kterou provozují specializovaní sportovci. Lezkyně Shauna Coxsey prohlásila: „Žádný boulderista nepřešel na rychlost a lezení na obtížnost a žádný rychlostní lezec nepřešel na bouldering a lezení na obtížnost. Tyto disciplíny se nedají srovnávat“ (Larysz, 2020).

IFSC čelila rozhodnutí Mezinárodního olympijského výboru o omezení na jednu zlatou medaili pro každé pohlaví, avšak chtěla udržet lezení na rychlost v olympijském programu. Hlavním cílem IFSC bylo prosadit lezení a jeho tři disciplíny jako olympijské sporty pro Letní olympijské hry v roce 2020. Nicméně, IFSC očekávala možné změny formátu pro další olympijské hry. Taktika IFSC se ukázala jako úspěšná, protože ve Francii na Letních olympijských hrách v roce 2024 bude lezení na rychlost samostatnou disciplínou od kombinované disciplíny lezení na obtížnost a boulderingu a IFSC získala druhou sadu medailí (Farrer, 2021).

Pařížská olympijská výkonná rada vytvořila novou kvalifikační metodu pro čtyři nové olympijské sporty, které zahrnují sportovní lezení, skateboard, freestyle BMX a breakdance. Organizátoři navrhli uspořádat kvalifikační akce v městech, které budou kombinovat sport, hudbu, kulturu a umění, v podobě festivalu. Cílem této metody je upoutat větší pozornost diváků na tyto nové sporty. Akce by měly probíhat mezi březnem a červencem 2024 (Climber News, 2021).

3 CÍLE

3.1 Hlavní cíl

Hlavním cílem bakalářské práce je pomocí metody sondy zmapovat historický vývoj boulderingu v českých zemích s ohledem na specifika regionální historie.

3.2 Dílčí cíle

- 1) Charakterizovat směry současného boulderingu.
- 2) Analyzovat z dostupných písemných pramenů vývoj lezeckého vybavení v českých zemích.
- 3) Charakterizovat vývoj soutěží s akcentem na české poměry.
- 4) Popsat chronologický vývoj umělých stěn v českých zemích.

3.3 Úkoly práce

- 1) Analyzovat dostupné literární prameny historie boulderingu v českých zemích.
- 2) Vyhledat české osobnosti, které stály u vzniku a vývoje boulderingu v českých zemích.
- 3) Pomocí narativních interview získat data o historii a vývoji boulderingu na českém území.
- 4) Na základě zvolených metod sestavit ucelený, historický souhrn, který bude vypovídat o oblastech boulderingu v českých zemích.

4 METODIKA

Tato bakalářská práce byla vytvořena na základě analýzy a následné interpretace zdrojů a pramenů. Svým charakterem je prací převážně historiografickou, která je zaměřena na oblast historického vývoje horolezectví s akcentem na specifika boulderingu, jako samostatné disciplíny sportovního lezení. Z hlediska metodiky práce převládají tudíž klasické historiografické, analyticko-syntetické metody. Konkrétně pro tvorbu této práce byla použita metoda historické sondy, která byla použita k vymezení užšího předmětu zkoumání a výstižnějšímu definování dalšího výzkumu (Zounek & Šimáně, 2014).

Dále byla použita metoda chronologická, při které se postupuje od událostí či informací starších postupně chronologicky k těm mladším (Hendl, 2005). V práci byla použita k poskládání informací z jednotlivých rozhovorů do systematického celku (Bartoš & Kovářová, 2005).

Metody sběru dat (heuristika) byly postaveny na hledání a zajištění pramenů, dále na studiu a analýze dokumentů a literatury, ta se opírala o sekundární zdroje v jazyce anglickém, německém a českém, dále o zdroje z internetových stránek. Z oficiálních stránek Českého horolezeckého svazu, z publikací a časopisů např. Rock Climbing, How to Rock Climb, Horolezectví, Bouldering, Lezení na umělých stěnách, Průvodce lezením atd., a to od devadesátých let minulého století až po současnost (viz. Referenční seznam na konci bakalářské práce).

Další a velice důležitou metodou byla metoda obsahové analýzy, se kterou jsem pracovala v rámci orální historiografie, která spočívala ve vedení přímých rozhovorů nebo nepřímých rozhovorů a podcastů z webových stránek s osobnostmi českého boulderingu, jako jsou sportovní lezci, majitelé boulderigových stěn, zaměstnanci Českého horolezeckého svazu apod. Rozhovory byly vedeny s osobnostmi jako je Petr Resch, vedoucí subkomise pro lezení a bouldering na přírodních útvarech Českého horolezeckého svazu, s reprezentanty sportovního lezení, kteří se podíleli na rozvoji tohoto sportu jako Věra Kotasová, Pavel Kořán, dále také se zakladateli prvních boulderingových stěn v České republice Alexandrou Gendovou, Tomášem Macenauerem a Vilémem Chládkem.

Zpracování dat a vlastní interpretace proběhla formou popisu jednotlivých tématických celků (horolezectví, sportovní lezení, lezení na rychlost, lezení na obtížnost a bouldering) a to deskripcí chronologického vývoje této sportovní oblasti až do současnosti, jak ve světě, tak převážně v České republice.

5 VÝSLEDKY

5.1 Historie boulderingu v českých zemích

Klasické lezení a šplhání, které dalo základ dnešnímu boulderingu, zařadil poprvé do výuky v tělesné výchově už dr. Miroslav Tyrš jako důležité cvičení pro rozvoj organismu. Zmiňuje se o něm ve svém díle Základové tělocviku z roku 1887. V díle popisuje různá šplhací zařízení a způsoby šplhu na laně, tyči a stožáru. Docent tělesné výchovy F. Smotlacha, který se šplhem zabýval nejvíce, napsal první samostatnou publikaci o šplhání Záliby člověka ve stoupání, šplhu a visu a jejich vývoj a význam (1930). Tato kniha zdůrazňuje nebezpečí jednostranného zatížení v nářadovém tělocviku (Baláš et al., 2008).

B. Kos se také zabýval přínosy lezeckých cvičení ve svém díle Lezení a šplhání (1960). Spolu s M. Zapletalem napsal knihu Cvičení v přírodě, kde popisují lezení v přirozeném, přírodním prostředí. Dříve se lezení používalo jako užitečné cvičení pro obranu v případě nouze (Kos & Zapletal, 1971).

Nicméně později se ukázalo, že lezecké aktivity přispívají ke zlepšení tělesného a psychického zdraví jednotlivce. S rozvojem sportovního lezení souvisel vznik nových, odborných výzkumů a studií, které se zaměřily na různé aspekty lezení. Tyto výzkumy řešily vztah mezi tělesnou kondicí a pravidelným lezením. V důsledku toho vznikly sportovní lezecké kluby, ukazující, jak obrovský přínos může mít lezení pro výchovu (Baláš et al., 2008).

Skalní lezení a lezení na obtížnost mají velmi významnou historii, zatímco historie boulderingu je velmi krátká, v jejich počátcích nebyla této disciplíně podle Resche (2023) věnována žádná pozornost.

Venkovní bouldering ovlivnil Bohumil Hajzer, který v roce 1963 vylezl první boulderové cesty v Jeseníkách a Rychlebských horách, mezi nimi Hlavonožce a Sokolíka na Venušiných Miskách a několik dalších na Smrčníku. V roce 1984-85 vytvořili Dan Krzywoň a Petr Přikryl horolezeckou abecedu pro výstupy v oblasti Ludvíkova. Kratší cesty zde byly označeny zelenými písmeny pro začátečníky, aby si mohli snadněji vybrat vhodnou cestu pro jejich úroveň („Historie boulderingu v Ludvíkově,“ 2014).

Teprve s příchodem Jana Štechera, Jiřího Veselého a Martina Chalupy se začalo skutečně mluvit o boulderingu v Jeseníkách a Rychlebských horách. Tito lezci začali vytvářet traverzy často v nízkých výškách, které byly výrazně odlišné od předchozích dlouhých cest. Mezi první bouldry v této oblasti patří Archangel z roku 1997 a Popocatepetl. Pro překonání těchto bouldrů museli další lezci respektovat definované chyty. Byly zde přelezeny některé velmi náročné linie, například hladká stěna Niny s nepříjemným dopadem nebo střecha Apatie. V této oblasti se často

lezly dlouhé traverzy a nové směry vznikaly jen jako alternativa k dosavadním tréninkovým bouldrům. Obtížnost dosažená v této oblasti lezcům umožnila dosáhnout úrovně 8B. Bohužel některé části těchto bouldrů jsou nyní v zakázaných oblastech, ke kterým už není povolen přístup. Některé oblasti zde také nebyly dodnes znovu vypátrány mladšími generacemi lezců. V Ludvíkově se nachází několik obtížných cest, jako například zmíněný traverz Popocatepetl s klasifikací 8A, Pistolník s klasifikací 8a+ a lištovačka Pelého s klasifikací 7C+. V minulosti byla oblast také zasažena zlozvykem sekání umělých chytů, které byly u lezeckých cest zacementovány, ale u boulderů zůstaly. Po několika letech přišla skupina lezců, kteří oblast znovu přezkoumali a vznikl průvodce s mnoha novými směry a cestami. Našli a odzkoušeli zde cesty s vysokou klasifikací 7C, 8A a 8A+ („Historie boulderingu v Ludvíkově,“ 2014).

Bouldering se po roce 2000 stal samostatnou lezeckou disciplínou a oblast Ludvíkova se stala oblíbenou nejen mezi lezci z blízkého okolí, ale také z Opavska a Ostravska. Bratři Stráníkovi přijeli do Ludvíkova a stanovili několik nových boulderů, jako například Bandita s klasifikací 8B, Kimono s klasifikací 8B+ a Seiken jako první 8c v této oblasti. Dnes je Ludvíkov nejnavštěvovanější venkovní boulderingovou oblastí v Jeseníku a na Severní Moravě („Historie boulderingu v Ludvíkově,“ 2014).

První domácí bouldrové stěny si začali lezci stavět doma, aby měli kde přes zimu trénovat. Dle Zbranka (2023) lezci dříve začínali nejprve s lezením na laně venku na skalách, až později si začali se stavbou domácích bouldrových stěn. Jan Zbranek v roce 1991 začínal na Čertových kamenech v Jeseníku, když mu bylo pět let. V této době se lezlo a závodilo pouze v lezení s lanem. Zbranek se stal nadšeným lezcem, který potřeboval zdolat každý kámen, který v jesenických lesích uviděl. V této oblasti a v té době příliš mnoho lezců nebylo a tím pádem lezl často sám. Neměl nikoho, kdo by jej jistil při lezení na laně a tím pádem lozil bez něj, pouze s pomocí lezeckých bot – takový styl lezení už dnes nese název bouldering. Zbranek nelezl ale pouze na skalách. Jeho otec mu doma ve sklepě vyrobil boulderovou stěnu, na které mohl trénovat lezení, když zrovna bylo venku škaredě (Zbranek, 2023).

K rozvoji boulderingu v Čechách přispěl i Tomáš Macenauer. Také on začal s lezením ve svých šestnácti letech nejdříve v Adršpašských skalách. K boulderingu se dostal až později, protože neměl kde s kamarády trénovat v zimních měsících. V roce 1991 se začal pravidelně setkávat s dalšími lezci v tělocvičně Freesport v ulici Kounicova v Brně. Zde v té době trénovali všichni lezci z Brna a blízkého okolí. Když Tomáš Macenauer jezdil do Moravského krasu na lano, lezli ve volných chvílích veškeré bouldry, které se tam nacházely. Byla to výplň tréninku v lezení na obtížnost. Šlo o odnož lezení. Nepřemýšleli nad tím, že by v té době mohlo jít o samostatnou disciplínu. Když neměli partáka na jištění, lozili na malých skalkách. Macenauer bouldroval třeba na Ostáši, což je pískovcová boulderingová oblast. Macenauer říká, že Antonín Páleníček objevil

také spoustu nových boulderingových oblastí v České republice např. v Panském lesu na Vysočině, v Moravském krasu. Do teď se na nich lozí, jen v té době nikdo nedokládal žádné zápisy o všech prvovýstupech a klasifikací cest. Macenauer říká, že jezdili často boulderovat do Moravského krasu. Když tam jezdili, nebyli žádní lezečtí a boulderingoví průvodci. Hodně cest objevili a zdolali první, jen to v té době nikdo nezapisoval a nejde dokázat prvovýstup cest. S rostoucí popularitou a rozvojem boulderingu vznikli průvodci a začaly se zapisovat klasifikace cest. K tomuto rozmachu docházelo po roce 2000. K dnešnímu dni existuje již několik stovek průvodců boulderových oblastí, map a odborných knih (Macenauer, 2023).

První tréninkové haly – bouldrovky, začaly vznikat od roku 1995. Důvodem byla stejně jako u domácích stěn potřeba tréninku v zimě (Kořán, 2023).

Dle Resche (2023) spousta lezců, byla nejdříve úspěšných v lezení na obtížnost a až později se začali věnovat boulderingu. Až díky Martinu Stráníkovi došlo k odklonu od klasického lezení a začalo se více věnovat boulderingu. Lezci si nejdříve stavěli vlastní stěny doma, například v garáži nebo ve sklepě, kde trénovali na vlastnoručně vyrobených prknech. Ti, kteří si přáli trénovat bouldering na skalách, se museli vypravit do pískovcových oblastí jako je třeba Sněžník nebo do francouzského Fontainebleau (Resch, 2023).

V posledních 15 až 20 letech se v České republice objevilo mnoho nových lezeckých stěn a boulderů nejen ve sportovních centrech, ale také ve školách. V naší republice existuje pouze jedna organizace, která sdružuje horolezce, a to je Český horolezecký svaz (ČHS). V současné době má ČHS přes tisíc členů působících ve více než 50 oddílech (Resch, 2023).

Popularita boulderingu mezi novými horolezci stále roste, zejména kvůli jeho snadné dostupnosti a specifickému stylu lezení. Tento styl lezení se vyznačuje minimálním počtem pravidel, není závislý na počasí, nevyžaduje cestování na větší vzdálenosti, nevyžaduje asistenci druhého lezce jako jističe, což umožňuje lezení prakticky kdekoli na boulderingových stěnách. Bouldering v České republice roste a jeho propagátoři se snaží najít nové boulderové oblasti a vymýšlet nové cesty (Vomáčko & Bošíková, 2008).

5.2 Nové směry současného boulderingu

Bouldering se v poslední době stal jedním z nejrychleji se rozvíjejících sportů a zároveň je to nejmladší disciplína v rámci sportovního lezení, pod kterou spadají i další druhy tohoto sportu. Díky rostoucímu zájmu o tento druh lezení se stále zvyšuje počet míst, kde se dá bouldering provozovat (Köstermeyer, 2018).

Postupným vývojem přes klasický outdoorový bouldering a jeho indoor variantu začaly vznikat koncem 20. století nové směry této formy sportovního lezení. Tyto moderní disciplíny reagovaly na nové možnosti a podmínky ovlivňující boulderingové lezení. Šlo hlavně o hledání dalších možností lezení ve městech a sportovních halách z důvodu časové náročnosti původního venkovního lezení a hledání nových míst, kde by se dala tato disciplína sportovního lezení provozovat. Většina těchto moderních směrů vznikla ve světě, hlavně v USA a velmi rychle se přenesla do Evropy a také do Českých zemí (Köstermeyer, 2018).

Z výše uvedených důvodů můžeme v současné době bouldering rozdělit do šesti hlavních disciplín, uvedených v následujících podkapitolách.

5.2.1 Venkovní bouldering (*outdoor bouldering*)

Tento bouldering provozovaný ve venkovních, přírodních podmínkách je jeho původní nejstarší variantou a teprve na něj postupně navazují jeho další disciplíny. Na rozdíl od indoor boulderingu je potřeba k tomuto stylu přistupovat opatrněji, protože lezec bouldruje venku na malých skalkách a pády v tomto prostředí mohou být nebezpečnější. Každé místo doskoku by mělo být vyčištěno od kamínků a jiných přírodních překážek. Venkovní bouldering je však časově náročnější z důvodu nejen dostupnosti dané lokality, ale také proto, že ne všechny balvany a skalky jsou řádně očištěny od mechu a jiných rostlin. Proto je nutné kámen před výkonem pravidelně čistit a udržovat (Zangerl, 2021). Venkovní bouldering se dá provozovat celoročně v závislosti pouze na klimatických podmínkách, jako je déšť, sníh, mínusové teploty apod.

Pro venkovní bouldering je však potřeba boulderingová žíněnka – bouldermatka, která zabrání nepříjemným pádům v terénu. Velkou výhodou je, že lezec nemusí platit vstupné, ale na druhou stranu musí zainvestovat do bouldermatek, které jsou zde opravdu potřeba. Při venkovním boulderingu je běžné spotování, což je výraz pro poskytování záchrany, aby se zabránilo zranění. Cílem spottera-chytače není chytit padajícího lezce, ale navést ho nohama na bouldermatku. Kvůli možnosti pádu by měl být chytač v ideálním případě stejně velký jako lezec nebo vyšší a těžší. Měl by být ve stabilní základní poloze mírně rozkročené s rukama co nejbližší k zadům lezce (Flanagan, 2013).

K současným nejznámějším lokalitám, kde se venkovní bouldering v Evropě provozuje je oblast Fontainebleau ve Francii, která je zároveň považována za kolébkou tohoto sportu a místo, kde se bouldering vyvíjel. Kromě toho existují i další významné boulderingové oblasti po celém světě, například v USA v Jižní Kalifornii, nebo Rocklands v Jižní Africe, která je jedním

z nejznámějších boulderingových cílů v Africe. Nedávno se začaly rozvíjet i nové oblasti, jako například Oukaïmeden v Maroku nebo Chimanimani v Zimbabwe (Zangerl, 2021).

V České republice existuje mnoho míst, kde se dá věnovat venkovnímu boulderingu. K tomuto účelu slouží průvodci venkovního lezení a boulderingu, které poskytují informace o nejbližších lokalitách pro tento sport. Tito průvodci jsou k dispozici v tištěné formě nebo na internetových stránkách zaměřené na lezení. Například na webových stránkách www.nadzemi.cz najdeme spoustu průvodců boulderingových oblastí po celé České republice.

5.2.2 Vnitřní bouldering (indoor bouldering)

Indoor bouldering je provozován ve vnitřních prostorech tělocvičen, sportovních hal apod., a to na umělých lezeckých stěnách. Tyto umělé lezecké stěny se využívají k simulaci boulderových problémů stejně jako tomu bylo u venkovní varianty (Köstermeyer, 2018).

Chyty na těchto stěnách jsou obvykle vyrobené z plastu, přišroubované ke stěně, aby se vytvořily boulderové problémy tzv. bouldery. Některé boulderové cesty využívají strmé převislé plochy takzvané převisy, které nutí lezce využívat velkou část své váhy pomocí síly horní části těla. Jiné bouldery jsou nastaveny na ploché stěny a vyžadují od lezce provedení určitých pohybů pro dokončení cesty. Každá cesta má svou barvu, která označuje její obtížnost (Köstermeyer, 2020).

Gendová (2023) říká, že tělocvičny, které si nemohou dovolit tolik barevných chytů, často používají barevné pásky na prvním a posledním chytu, aby bylo zřejmé, kde cesta začíná a končí.

Indoor bouldering vyžaduje velmi málo vybavení. Stačí boty na lezení, pytlík s magnésií, kartáč a pohodlné sportovní oblečení (Gendová, 2023).

5.2.3 Highball bouldering

Highball bouldering je nová disciplína boulderingu, která navazuje na outdoorový bouldering, ale zaměřuje se na lezení vysokých, obtížných a dlouhých balvanů. V této disciplíně horolezci využívají stejné ochrany jako při standardním boulderingu, ale lezou na skály o velikosti klidně až malého domu. Toto umožňuje testovat nejen fyzické dovednosti a sílu horolezců, ale také jejich mentální soustředěnost. Oproti běžnému venkovnímu boulderingu je highball specifický právě svou výškou. Většina horolezců definuje highball bouldering jako cokoli nad 4,5 metru a může dosahovat výšky až 10,5-12 metrů, kde se highball bouldering může změnit v volné sólo lezení (Sanzaro, 2021).

Highball bouldering může být datován k roku 1961, kdy John Gill zdolal strmou stěnu 11,5 metrů vysoké žulové věže zvané "Náprstek" bez horního lana a dosáhl úrovně obtížnosti V4/5, což bylo v té době mimořádné (Ament, 2019). Tento úspěch Johna Gilla vyvolal vlnu horolezců, kteří se začali věnovat lezení po velkých balvanech. S nástupem crash padů – bouldermatek byli lezci schopni posouvat limity highball boulderingu ještě výše. V roce 2002 dokončil Jason Kehl první highball na dvouciferné V-obtížnosti nazvaný "Evolution". Tento 17 metrů vysoký balvan v kalifornských Buttermilks získal známku V12. Tento výstup znamenal začátek nové generace highball lezení, které se zaměřovalo nejen na výšku, ale také na velkou obtížnost (Ament, 2019).

Alex Honnold se významně podílel na zvýšení povědomí o této disciplíně v současné době. Jeho neuvěřitelným lezeckým výkonem byl například přelez problému Too Big to Flail s obtížností V10 v Kalifornii, jehož výška dosahovala 17 metrů. Honnold se proslavil především svým stylem lezení bez jištění, tzv. free solo. Je také jediným člověkem, který dokázal bez jištění zdolat stěnu El Capitan v Yosemitech (Duane, 2000).

5.2.4 Deep water bouldering

Další variantou přírodního boulderingu je také Deep-water soloing (DWS) je formou sólového lezení po skalách nad vodní hladinou. Spoléhá výhradně na přítomnost vody k ochraně lezce při pádu z obecně velmi obtížných cest. Díky tomu je DWS považován za bezpečnější alternativu k highball boulderingu, u něhož není lezec jištěn. Tuto disciplínu boulderingu lze praktikovat na mořských útesech během přílivu, ale také na stěnách nad nádržemi, vodními toky, a dokonce i bazény. Na místě často bývá k dispozici malý člun, vodní skútr nebo jiné plavidlo, které může vyzvednout horolezce, u něhož došlo k pádu. Pád z větší výšky stále představuje riziko zranění a může vést k bezvědomí, což může způsobit utonutí (Robertson, 2007).

Tento druh boulderingu je mezi diváky dost oblíbený a často se stává společenskou událostí. V České republice je známý zejména závod Water Boulder Games, který každoročně přitahuje mnoho nadšenců tohoto sportu. První ročník se konal ve Velkém Meziříčí v roce 2015 („Psicobloc Masters/Water Boulder Games,“ 2015).

Průkopníky water boulderingu jsou Miquel Riera, Tim Emmett, Klem Loskot a Chris Sharma (Robertson, 2007). Tento sport má své kořeny na španělském ostrově Mallorca. V roce 1978 se Miquel Riera cítil frustrovaný lezeckými cestami ve své oblasti a spolu s přáteli se vydal do Porto Pi v Palmě, aby našli další cesty, na kterých by mohli volně lézt. Porto Pi se stalo prvním místem pro water bouldering na Mallorce a s postupem času se Riera přesunul na nedaleké mořské útesy, kde vytvořili další trasy DWS (Robertson, 2007).

V Británii v devadesátých letech také došlo k rozmachu tohoto druhu lezení na skalách nazvaného „Deep Water Soloing“ (DWS), jehož vznik inicioval Nick Buckley svým výstupem na The Conger v roce 1983. Na jižním pobřeží Británie začali bratři Cookové objevovat nové cesty této disciplíny. V roce 1996 vydal Britský lezecký klub průvodce DWS v Dorsetu nazvaný Into the Blue: Guide to Deep Water Soloing, který se stal prvním průvodcem tohoto druhu lezení na světě. Tento průvodce vytvořil systém hodnocení a stylu lezení Deep water boulderingu (Corrigan, 2016).

5.2.5 Ice bouldering

Ice bouldering je dalším druhem boulderingu, který se provozuje tentokrát v zimní přírodě, jak již napovídá název. Jedná se o lezení na ledu, zamrzlých vodopádech nebo skalních útesech pokrytých ledem ze zmrzlých toků vody, a to s pomocí cepínu a maček, ale s dodržováním stejných pravidel jako při klasickém boulderingu. Oproti klasickému ledolezení se nepoužívá jištění (Köstermeyer, 2020).

V České republice tento druh boulderingu není příliš oblíbený kvůli nedostatku ledových stěn. Ice bouldering však může být nahrazen indoorovou variantou, kde lezec využívá plastové hroty na cepínu a lezecké boty místo maček.

Lezení s cepíny můžeme v zimě vyzkoušet například na venkovní stěně v prostoru Tendon Blok Ostrava už od jeho otevření roku 2009, říká Alexandra Gendová. Tuto stěnu zasponzorovala Škoda Vagonka. Aktuálně venkovní stěna patří městu, které přispívá Tendon Bloku na provozování, údržbu s rozpočtem 50 000,- Kč na rok (Gendová, 2023).

5.2.6 Buildering

Poslední moderní velmi rozšířenou variantou boulderingu je takzvaný Buildering neboli městské lezení, představuje extrémní sport, při kterém lezec zdolává vnější stěny budov a další umělé struktury. Jméno "buildering" kombinuje slovo "budova" s lezeckým pojmem "bouldering" (Walsh, 2007).

Buildering vznikl hlavně z důvodu jednodušší dostupnosti lezeckých možností ve městech a industriálních areálech, oproti dlouhému cestování do vzdálenějších, přírodních lokalit (Kořán, 2023).

Tento druh aktivity je velmi nebezpečný kvůli absenci jištění, nedostatku opěrných bodů a tvrdému dopadu, což z něj činí aktivitu pro zkušené lezce. Často se praktikuje v noci, jelikož jde o nelegální aktivitu, která překračuje hranice zákona. První zmínky nočního lezení po budovách se objevily už po roce 1910. Šlo o studenty univerzity v Cambridge, kteří lezli hlavně po střechách

a zápisky svých zážitků publikovali pod pseudonymy. Oficiální disciplína buildering se objevila až na počátku 21. století a může být rozdělen na dvě kategorie: buildering, kdy se leze do výšky 7 metrů, a free solo, kdy lezec zdolává výškové budovy nebo mrakodrapy. Tyto akce jsou velmi vzácné, a proto jsou často sledovány diváky, médii nebo kolemjdoucími (Howard, 2007).

V České republice určitě stojí za zmínku vzpomínka Pavla Kořána (2023), na lezení po pilířích mostu. V letech 1990 a dál stále nebyly skoro žádné umělé stěny, a tak se zkoušelo lézt opravdu po čemkoliv. Tento pomyslný trend začal v Ostravě, kdy se na pilířích lezlo jak s lanem, tak bouldering. Místní lezci si do pilíře navrtali dírky a chyty na jeden, dva prsty.

Dle Kořána (2023) byl Petr Piechowicz jedním z prvních lezců, který lozil po betonových mostech a vojenských bunkrech v Ostravě a Bohumíně. V této lokalitě absolvoval okolo 50-60 tras, které už neexistují, jelikož se mosty párkrát rekonstruovaly. Jediné, které jsou dodnes zachovány, jsou v Bohumíně.

Po kontaktování Petra Piechowicze jsem zjistila, že byl opravdu jedním z prvních lezců builderingu. Jeho první výstup zaznamenal již v roce 1986, který si zaznamenal do svého deníku (Piechowicz, 2023).

Pavel Kořán také zmiňuje podobný výstup Iva Davida – evangelického faráře a lezce, který si na půdě farnosti v Mikulčicích postavil vlastní boulderovou stěnu, kam Kořán jezdil trénovat. Kořán říká, že v roce 2002 se Ivo David pokusil vylézt na pilíř mostu pod dálnicí D2, který se nacházel kousek od farnosti, kde trénoval. Zdolat pilíř nebylo vůbec snadné kvůli jeho hladké struktuře. Později pilíř ale stejně zdolal a přiřadil mu klasifikaci 8B. Hrana pilíře nese název Exhumace a je vysoká 7 metrů. Na tento pilíř se v roce 2020 vydal i mnohonásobný český mistr světa Adam Ondra, který říká že svou unikátností, je to jeden z nejhezčích boulderů, který kdy vylezl (Kořán, 2023).

5.3 Vybavení a jeho vývoj v českém prostředí

Pro bouldering není vybavení tak náročné jako pro lezení na obtížnost nebo skalní lezení. Stačí si obléct pohodlné sportovní oblečení, boty na sportovní lezení tzv. lezečky, vzít si pytlík s magnéziem a v případě venkovního boulderingu boulder matku, nebo jakoukoliv žíněnku. Pro bouldristy je toto základní vybavení.

5.3.1 Lezecké boty-lezečky

Lezecké boty takzvané lezečky jsou speciálním sportovním typem obuvi, který je určen pro skalní lezení a bouldering. Tyto boty jsou typicky malé a těsné, s přiléhavým střihem a hladkou

a přilnavou gumovou podrážkou s prodlouženým gumovým lemem. Lezecké boty nejsou vhodné pro turistiku a chůzi, a používají se pouze k zdolání lezecké nebo bouldrové cesty. Dříve se horolezci spoléhali na horolezecké boty s těžkou podrážkou poseté kovovými skobami a hřebíky, ale později se objevily boty s podrážkou Vibram, které měly lepší přilnavost. Nová generace horolezců začala lézt po těžších cestách v plimsolls, což byly plátěné tenisky s gumovou podrážkou. Pierre Allain a Edmond Bourdonneau přišli s vlastními botami, které se staly populární v 50. a 60. letech 20. století (Long, 2004).

V České republice to s lezeckými boty ale nebylo jednoduché. Před sametovou revolucí v roce 1989 se v České republice žádné lezečky neprodávaly, a tak se k lezení využívaly například důchodcovské bačkory, které byly poddajné a lépe se v nich stálo na stupech. Pro lepší přilnavost a cit při lezení se na špičku aplikovala guma, která se ale musela často měnit kvůli rychlému opotřebování. U bačkor to nezůstalo, používaly se také například kopačky, které se daly do svěráku, uřezaly se jim špunty a pilníkem se zabrousily (Kořán, 2023).

Dnes existují lezečky specializované na různé druhy lezení, a profesionální lezci často používají boty několik čísel menší velikosti pro zvýšení citlivosti a přesnosti nohy na stupech. Mezi nejznámější lezecké značky specializované na boty patří: La Sportiva, česká značka Ocun, Quechua, Millet, Black Diamond a další.

5.3.2 Bouldermatka

Boulderingové matrace jsou speciálně navrženy k ochraně lezců při pádu z menších výšek při boulderingu na skále nebo umělé stěně. Tyto matrace jsou k dispozici v různých velikostech a stylech, ale nejčastěji jsou 8-10 centimetrů silné a mají velikost asi 1 x 1,2 metru. Matrace lze snadno složit na polovinu a nosit na zádech. Některé matrace jsou větší a skládají se na třetiny. Díky bouldermarkám se mohou lezci bez obav pohybovat a vylepšovat své techniky, aniž by se obávali zranění z pádu (Flanagan, 2013).

Dalším typem vybavení je boulderingová rohož, která je určena k očištění lezecké obuvi od bahna a jiných přírodních nečistot. Tyto rohože obvykle obsahují několik vrstev pěny, které zabrání propadnutí nohy lezce, zmírní náraz na zem a minimalizují riziko zranění. Rohože také často k zakrytí nebezpečných překážek pod boulderem, jako jsou kamenné výčnělky, klacky nebo tráva. Díky ramenním popruhům jsou boulderingové rohože snadno přenositelné na cestě k boulderům či skalám (Hanibal, 2016).

Na boulderingových stěnách najdeme i takzvané dopadiště. Každá bouldrová stěna zahrnuje bezpečnostní dopadiště, které je nezbytnou součástí. Dopadiště má obvykle standardní

tloušťku 20-25 cm, s tlustší variantou doporučenou pro vyšší stěny. Klasické dopadiště se skládá z molitanu a krycí plachty (Pilka, 2023).

Z počátku vývoje boulderingových stěn v České republice v letech 1994-2008 nebyla žádná oficiální normovaná dopadiště. Pro dopadiště používali majitelé boulderingových stěn například molitanovou drť a odřezky, které pokládali na zem a přetahovali autoplachtou nebo jimi plnili různé pytle. Vypadlo to sice šíleně, ale bylo to funkční, říká Alexandra Gendová (2023).

V té době doposud neexistovaly normy pro bouldering, a tak bylo nutné využívat některé dopadiště od společnosti Jipast, které sloužili jako žíněnky pro atletiku. Kvalita a výdrž materiálu nebyla v té době prioritou, hlavně že něco bylo. Dodnes se jako dopadiště používají autoplachty z kamionů (Rybářová, 2023).

5.3.3 Magnézium a pytlík na magnézium

V horolezeckém slangu se uhličitan hořečnatý nazývá maglajz, mágo nebo křída, a je to nezbytná výbava pro zdolávání boulderingových cest. Prášek magnézia vysouší ruce od potu a pomáhá udržet lepší úchop na povrchu chytu. Magnezium pro lezení lze zakoupit v různých formách, jako je klasický prášek nebo tekuté magnezium, které však může pokožku vysušet silněji. Kromě samotného magnezia je důležitým vybavením i pytlík na magnézium, lezci nazývaný maglajzák, který má být vybaven příchytka pro kartáč na čištění chytů (Köstermeyer, 2018). Magnézium i s pytlíkem se používá podobně jako v začátcích, zde k žádným velkým vývojovým změnám nedošlo.

5.3.4 Kartáče na čištění chytů

Důkladné čištění chytů je základem pro úspěšný bouldering, protože čistý chyt poskytuje lepší „grip“ a umožňuje lepší uchopení. Existuje mnoho typů kartáčů na čištění, které se liší velikostí. Menší kartáče jsou vhodné pro čištění jemných struktur, zatímco větší kartáče lze použít pro čištění celých chytů. Využití kartáčů je dlouhodobě stejné (Köstermeyer, 2018).

5.3.5 Oblečení

K provozování boulderingu, si můžeme vybrat jakékoli sportovní oblečení, které nám poskytuje volnost pohybu. Může se jednat o obyčejné triko nebo kalhoty s logem určité firmy, nebo o oblečení vyrobené z kvalitního materiálu, které nás chrání před odřením kůže. Existují také firmy, které vyrábějí kalhoty pouze pro bouldering, s povoleným rozkrokem, aby umožnily co největší flexibilitu (Hanibal, 2016).

Lezci se dříve nezabývali kvalitou a funkčností oblečení, ke sportu využívali jakékoliv pohodlné oblečení, které doma měli. Dnes mezi oblíbené značky lezeckého oblečení patří La Sportiva, Ocu, Mammut, Black Diamond, Patagonia a další (Kotasová, 2023).

5.4 Lezecké soutěže

Závody ve sportovním lezení se většinou konají uvnitř speciálně navržených lezeckých stěn. Lezecké soutěže se dělí do tří hlavních kategorií: soutěže v lezení na obtížnost, rychlost a bouldering. V soutěži na obtížnost musí soutěžící vylézt cestu od počátečního chytu do konečného bodu, a to v určeném časovém limitu a na jeden pokus, přičemž musí lano upevnit (tzv. zacvaknout) do předem umístěných expresek podél cesty. Boulderingové soutěže spočívají v lezení krátkých "problémů" bez lana, kde je důraz kladen na počet úspěšně dokončených problémů a počet pokusů potřebných k úspěchu. Soutěž v lezení na rychlost může být individuální nebo týmová, a vítězem se stává ten, kdo nejrychleji vyleze standardizovanou cestu (Hörst, 2019).

IFSC (Mezinárodní federace sportovního lezení) organizuje některé z nejvýznamnějších mezinárodních závodů ve sportovním lezení, včetně Mistrovství světa v lezení a Světového poháru v lezení. Spojení jednotlivých národních organizací do IFSC zahrnuje některé země s pouze lezeckými svazy a jiné s komisemi pro soutěžní lezení pod hlavičkou národních horolezeckých svazů. IFSC se zavázala k rozvoji sportovního soutěžního lezení na celosvětové úrovni. Běžně se pořádá sedm závodů světového poháru v lezení na obtížnost, pět v boulderingu a čtyři v rychlostním lezení. Mistrovství světa se koná každé dva roky a střídá se s mistrovstvími Evropy a dalších kontinentů. Navíc, sportovní lezení bylo poprvé představeno na Letních olympijských hrách v Tokiu v roce 2021 (Hatch & Leonardon, 2018).

Komise sportovního lezení a mládeže při Českém horolezeckém svazu (ČHS) je odpovědná za organizaci národních soutěží v České republice a je také mezinárodním členem IFSC. Každý rok se v zemi koná mnoho závodů v lezení na obtížnost, v boulderingu a rychlosti. Český pohár (ČP) je nejprestižnější soutěží v České republice a zahrnuje Mezinárodní mistrovství České republiky (MMČR) v lezení na obtížnost a tři závody ČP, které se konají v kategoriích mužů i žen. V boulderingu se konají tři závody ČP a MMČR a v lezení na rychlost pouze MMČR (Vomáčko & Boštíková, 2008).

Ačkoli závody v lezení na obtížnost jsou stále více zastoupeny nejen v ČR, ale i po celém světě, bouldering si získává v posledních letech čím dál větší popularitu a mnoho lezců se stává závodníky právě v této kategorii. Vlivem olympijských her a výkonů našeho nejlepšího lezce

Adama Ondry přináší každoročně do tělocvičen v České republice nové potencionální závodníky (Resch, 2023).

5.4.1 Soutěže v lezení na obtížnost

Při sportovním lezení na obtížnost se soutěžící snaží vyšplhat na vrchol dlouhé a obtížné cesty, kterou navrhl tvůrce trasy neboli stavěč, a to bez pádu nebo použití lana k odpočinku. Soutěž obvykle probíhá ve třech kolech. Začíná se kvalifikací, z níž postoupí 30 nejlepších do semifinále a z něhož pak osm nejlepších jde do finále. Výkon každého lezce se hodnotí podle nejvyššího dosaženého chytu a toho, zda byl chyt "kontrolovaný", což znamená, že lezec dosáhl na něm stabilní pozice. Pokud dojde ke shodnému výsledku mezi závodníky, použije se skóre lezce z předchozího kola nebo čas potřebný k dokončení cesty (Mobraten, 2022).

Při závodech na úrovni mistrovství mají lezci povolen pouze jeden pokus na výstup cesty bez předchozího tréninku a bez toho, aby viděli ostatní soutěžící při jejich výstupu nebo jim byla poskytnuta jakákoli rada. Tím je zabráněno tomu, aby pozdější lezci získali výhodu z chyb předchozích soutěžících. Lezci mají na vizuální prohlídku cesty omezený čas, obvykle šest minut, než odejdou do izolace. Rozhodčí náhodně určí pořadí lezců a lezci nemají žádné informace o cestě předem (Horolezecká metodika, 2023).

5.4.2 Soutěže v boulderingu

Boulderingová soutěž se liší od závodů v lezení na obtížnost tím, že se lezci pokoušejí vylézt na krátké, umělé stěny bez jisticích lan. V této soutěži mají lezci více než jednu šanci na to, aby zdolali daný boulder, ale podobně jako v závodech na obtížnost nesmějí vidět ostatní lezce na boulderu, ani přijímat od nich rady. V mezinárodních soutěžích, jako je IFSC nebo olympijské soutěže, mají lezci 4 minuty na to, aby zkusili zdolat boulder tolikrát, kolikrát chtějí. Cílem je vylézt na vrchol takzvaný top s co nejmenším počtem pokusů, ideálně na první pokus (Hatch & Leonardon, 2018).

Každý soutěžící má své skóre, které se počítá podle toho, kolik cest dokončil a kolik pokusů na to potřeboval. Bodování je založeno na počtu chytů, kterých se lezci podaří dosáhnout, přičemž nejvyšší počet bodů se přiděluje za úspěšné dokončení celé cesty. Při závodech v České republice postupuje z kvalifikačního kola dvanáct lezců a osm lezkyň do finále dané soutěže (Hatch & Leonardon, 2018).

5.4.3 Soutěže na rychlost

Cílem v tomto závodu je zdolání cesty v co nejkratším čase. Jedná se o lezení na horním laně pouze na umělé stěně, při kterém závodníci lezou mírně v převisu (v 5°) s certifikací IFSC a jištěním ze shora. Čas lezení je určen mechanicko-elektrickým měřením, kdy soutěžící stiskne spínač v horní části cesty. Závod v lezení na rychlost bývá velmi oblíbený u fanoušků a diváků díky své dynamičnosti. Zato je tato disciplína méně oblíbená u závodníků (IFSC Climbing, 2022).

V závodě v lezení na rychlost se snaží soutěžící zdolat cestu co nejrychleji. Závod se odehrává na horním laně, při kterém lezou závodníci mírně v převisu 5° s certifikací IFSC a jištěním ze shora. Čas je měřen pomocí mechanicko-elektrického zařízení, kdy závodník musí stisknout spínač v horní části cesty. Tato disciplína sportovního lezení je oblíbená u diváků kvůli své dynamičnosti, zato u závodníků méně (Horolezecká metodika, 2023).

Od 8. července 2022 je indonéský horolezec Kiromal Katibin držitelem mužského rychlostního světového rekordu na 15 metrů s 5,009 sekundy, uznaný na IFSC World Cup Chamonix France. Aleksandra Miroslaw z Polska je držitelkou světového rychlostního rekordu žen na 15 metrů s časem 6,53 sekundy, který byl zaznamenán na IFSC World Cup Salt Lake City, Utah dne 27. května 2022 (IFSC Climbing, 2022).

Týmové lezení v rychlosti je disciplína, která byla ukázána jako exhibice na Mistrovství světa v roce 2011. Jedná se o štafetovou soutěž týmů, které jsou složeny ze tří sportovců stejného pohlaví. Před rokem 2012, kdy byla zavedena nová pravidla, musely být týmy smíšeného pohlaví (Horolezecká metodika, 2023).

5.4.4 Historie lezeckých soutěží

Historicky první písemné záznamy o závodech v lezení se objevují v roce 1947 na Krymu v bývalém Sovětském svazu. V 60. a 70. letech 20. století se konaly neoficiální lezecké závody po celém světě bez jakékoli oficiální organizace. První závody v lezení na obtížnost se uskutečnily v italském Bardonecchia v červnu 1985 a představovaly nový styl lezení na obtížnost. Účastníci závodu museli zdolat cestu, kterou předtím nikdy nezkusili, a nesměli při tom spadnout. Stefan Glowacz se stal hvězdou tohoto závodu, když zvítězil v celkovém pořadí v kategorii lezení na obtížnost a také na umělecký styl-estetiku. V kategorii žen vyhrála Catherine Destivellová (Vomáčko & Boštíková, 2008).

V roce 1987 se konaly závody v lezení na skalách Bioux v Savojsku, které se staly přelomovými. Kvůli dešti a nepříjemným podmínkám pro závodníky i diváky se pořadatelé rozhodli hledat nová řešení, jak to bude se závoděním do budoucna a přemístili závody do vnitřních prostorů na umělé stěny. V Grenoblu se následně v roce 1987 konala první světová

soutěž v lezení na umělých stěnách pod zastřešením, a od roku 1988 se všechny oficiální závody v lezení konají pouze na umělých stěnách. S každým rokem rostl počet závodů i závodníků po celém světě. Po prvním mistrovství světa v lezení v Turíně a ve Francii bylo závodní lezení uznáno jako vrcholový sport (Vomáčko & Boštíková, 2008).

V roce 1991 se Mezinárodní sdružení národních lezeckých a horolezeckých asociací stalo součástí Asociace mezinárodních sportovních federací, což představovalo další krok k tomu, aby bylo sportovní lezení uznáno jako disciplína na olympijských hrách. Nicméně až v roce 2021 se sportovní lezení skutečně dostalo na program olympijských her (Vomáčko & Boštíková, 2008).

5.4.5 Historie lezeckých soutěží českých lezců

Jelikož nejstarší lezeckou disciplínou je lezení na obtížnost, tak i u nás v České republice tomu tak bylo. První byly závody v lezení na obtížnost, rychlost a až později závody v boulderingu. Čeští reprezentanti sportovního lezení byli nejdříve posíláni na závody do zahraničí jen v těchto dvou disciplínách. Až od roku 1999 byl první světový závod v boulderingu, a to světový pohár v Benasque 3. 7. 1999. Češi se ale prvního závodu v boulderingu účastnili až o pár týdnů později ve Val d'Isere ve Francii 11. 7. 1999. Tam se umístila na pátém místě česká reprezentantka Věra Kostruhová, což byl první historicky zapsaný úspěch v této disciplíně (Resch, 2023).

Pohled Věry Kotasové

on-line rozhovor dne 9. 3. 2023 v Praze

Věra Kotasová ikona českého lezení a boulderingu z Brna, bývalá reprezentantka Českého horolezeckého svazu. Dvojnásobná mistryně České republiky v lezení na obtížnost a boulderingu. Dalším velkým úspěchem je bronz z mistrovství světa a Evropy v boulderingu (Nadzemí, 2020).

S českou reprezentací jela Kotasová na první závody v roce 1998 v lezení na obtížnost v Itálii v Courmayeru, kde skončila na 33. místě, pak v roce 1999 už byla i na prvních světových pohárech v boulderingu ve Francii a Itálii. V té době mohlo být v reprezentaci okolo 5 žen a o něco více mužů. V reprezentaci byla například s Pavlem Kořánem, Markem Havlíkem, Milanem Benianem, Bárou Stránskou a dalšími. Za její vrcholovou éru lezení od roku 1998 do 2005 nebyly zvykem společné reprezentační tréninky ani žádná společná příprava. Lezci trénovali a připravovali se na závody sami, nebo se sparingem. Nedalo se to přirovnat k nynějším tréninkům. Pořád převažovalo to, že trénovali podle sebe, jak chtějí.

Ze začátku si lezci platili vše ze svého, protože jezdili sami. Svaz ještě v té době nebyl tak strukturovaný, oficiální. Později svaz začal dávat i menší příspěvek na dopravu. Když se jezdilo

na první světové poháry v boulderingu, spávalo se v autech, ve stanech, ale později na větších závodech, které byly kombinované s obtížností, se bydlelo i v hotelu. To už byl i příspěvek na bydlení. Nikdy lezci ale nedostávali peníze za výsledky. To jedině takzvané „prize money“ za umístění do 6. místa na světovém poháru.

První světové poháry v boulderingu se konaly venku. Byly to postavené malé věže, na kterých se lezlo. Stály někde na louce nebo náměstí, zázemí bylo vždy v nějaké tělocvičně. Lezci byli překvapeni, na kolik je bouldering v zahraničí rozvinutý. Boulderové stěny měli i v menších dědinách.

Kotasové šlo vždy ale hlavně o lezení na skalách a závody brala spíše jako takový nepatrný bonus k lezení samotnému. Závody pro ni byly prostředek, u kterého viděla možnost si přivydělat a k tomu se ještě dostat na skály třeba i do zahraničí.

O prvním světovém poháru v boulderingu, kterého by se reprezentace s Věrou Kotasovou mohla zúčastnit, se dozvěděli právě na předchozím světovém poháru na obtížnost, kde byla komunita východních zemí. Ti jim řekli, že jedou na první světový pohár v boulderingu ve Vald'Isere ve Francii, jestli se taky nechtějí přidat, a tak to tam jeli zkusit. Tohoto poháru se účastnil například i Radovan Souček a Ladislav Vomáčko jako první trenér z horolezeckého svazu. (L. Vomáčko zároveň také napsal knihu o lezení na umělých stěnách). Východní komunity držely při sobě, protože žádný z těchto států neměl peníze na financování účasti. Společně spávali, stanovali na závodech někde venku v lese. Navzájem se mezi sebou povzbuzovali proti Italům a Francouzům.

Soutěže a tento sport celkově nebyly vůbec tak sledované. Nicméně výkonnostně v té době byli lezci velmi dobří a jak na skalách, tak i v boulderingu posouvali hranice. Většina lezců, kteří lezli na skalách, nechtěli, aby se tento sport dostal na olympiádu a byl viditelnější pro veřejnost, protože skály nejsou nafukovací. Fotbalové stadiony se postaví nové, ale skály ne, říká Věra Kotasová. Lezci nechtěli tento sport popularizovat (Kotasová, 2023).

Pohled Petra Resche

Osobní rozhovor ze dne 13. 3. 2023 v Praze

Petr Resch, vedoucí subkomise pro lezení a bouldering na přírodních útvarech, je pověřen vedením reprezentačního týmu sportovních lezců.

Resch konstatuje, že první boulderingová reprezentace z roku 2000, která jezdila na závody v České republice a na světové soutěže, byla založena až po příchodu Tomáše Mrázka, který se proslavil v lezení na obtížnost po celém světě a stal se tak první velkou hvězdou, která byla schopna uspět i v boulderingu. Do té doby, než vznikla oficiální reprezentace, byli na závody posíláni lezci, kteří byli v dané disciplíně zdatní a měli šanci na úspěch. Zavedení disciplíny

lezení na Olympijských hrách zásadně změnilo situaci v tomto sportovním odvětví. Národní lezecké svazy nyní disponují svými reprezentanty, týmy, trenéry, lezeckými centry a středisky, i když v České republice to stále není tak pokročilé a rozšířené jako ve světě. Jak již bylo zmíněno, dříve stačilo, aby byl lezec zdatný a pak měl šanci na úspěch na závodech. Dnes je tomu jinak, a pouze ti nejlepší lezci, pod vedením svého trenéra, mohou nyní soutěžit na mezinárodních závodech. Co se trenérů týče, dříve bylo také naprosto vyloučené, aby měl lezec vlastního trenéra. Lezci se nanejvýš motivovali navzájem na stěně, ale nikoho, kdo by je vedl, neměli. Lezce doprovázela na závody jedna osoba, která plnila roli úředníka a starala se o agendu závodu. Dle Resche (2023) za jediného oficiálního trenéra v prvně vzniklé reprezentaci můžeme považovat přítelkyni Tomáše Mrázka Helenu Lipenskou. Ta měla v té době vystudovanou trenérskou licenci A, ale primárně se věnovala lezení na obtížnost a bouldering byl tak pouze její doplňkovou disciplínou. V České republice je pouze jeden trenér, která má specializaci na bouldering v rámci reprezentace, a tím je Štěpán Wolf.

První vrcholná klání byla hrazena ze strany svazu, který definoval určitá pravidla, která umožňovala těm nejlepším závodníkům v českém poháru zúčastnit se evropských závodů, a bylo jim hrazeno startovné a náklady na cestu. Rozpočet této podpory ze strany svazu činil 500 000 – 700 000,- Kč měsíčně, z čehož většinu částky vyčerpal Tomáš Mrázek, který byl nejúspěšnějším lezcem s nejlepšími výsledky. Ostatní lezci jezdili především na závody, které se konaly v okolních státech, neboť nemělo smysl sponzorovat závody, které se konaly mimo Evropu.

Od roku 2002 se v České republice pořádaly tuzemské závody, které pořádal Jiří Oliva, zakladatel nejstaršího Boulder baru v Praze určeného pro veřejnost. Dle Resche (2023) byla atmosféra na těchto tuzemských závodech srovnatelná s tou na světovém poháru. Nicméně i ve zbylých státech světa byl bouldering stále v plenkách. Nic nemělo přesně definovaný systém a nebylo předem určeno, kolik lezců se může kvalifikovat na světový pohár. Každý závod tak mohl být úplně jiný. Jakmile se ale vědělo, že bouldering bude oficiální olympijská disciplína, organizace IFSC určila jasná pravidla.

I přesto, že se bouldering v České republice začal rozvíjet relativně pozdě, již od počátku pořádání tuzemských závodů se vyznačoval vysokou kvalitou. Místní stavitelé se inspirovali těmi zahraničními, ale zpočátku se jednalo pouze o kopie cest obvykle s nižší obtížností. Při pořádání boulderingového závodu bylo nutné mít soukromého sponzora, neboť financování bylo v té době velmi omezené. Zejména v počátcích se toho ujala spousta nadšenců zcela zdarma (Resch, 2023).

Osobní rozhovor ze dne 9. 2. 2023 v Brně

Pavel Kořán je úspěšným českým reprezentantem v lezení na umělých stěnách, který se zúčastnil několika mistrovství světa a světových pohárů. Jeho největší úspěch je 14. místo z roku 2001 na mistrovství světa v lezení v Birminghamu. Vyhral také historicky první boulderingový závod – Mejcup v Brně. Byl u začátků vývoje boulderingu v České republice a u vzniku původní bouldrové stěny Kotelna.

Kořán zmiňuje, že v začátcích jezdili na závody pouze s kamarády a bez trenéra. Na těchto závodech ale Pavel Kořán přitáhl pozornost zástupců horolezeckého svazu a ti jej obsadili do české reprezentace, kde už po roce 2000 dostali i svého trenéra, ale tím to končilo. Nikdo další v realizačním týmu nebyl. Říká, že české podmínky jej vyškolily. Ze závodů si odnáší vzpomínky na různé národnosti, o kterých věděl, že prakticky neměli ve svých státech podmínky pro trénování, ale i tak lezli moc dobře. Popisuje, že lezení bylo kdysi zkrátka více o dřině, nikoli o vybavení a trenérovi (Kořán, 2023).

5.5 Historie umělých stěn – boulderingových stěn

Umělé stěny vznikaly jako alternativa k venkovním soutěžím kvůli nepříznivému počasí, které by mohlo ovlivnit závodníky a diváky. Organizátoři také zohlednili negativní dopad venkovních soutěží na životní prostředí, včetně opotřebení terénu skal, poškození rostlin a kácení stromů kvůli většímu množství nově přichozích diváků a s ním spojené místo na parkování pro ně.

Už ve středověku museli vojáci šplhat po žebřících až na vrcholy hradeb, což hrálo velkou roli v obléhání prostorů, které chtěly vojska získat. Součástí každodenního vojenského tréninku bylo šplhání. Vojáci se s jakousi první formou lezecké stěny mohli setkat už v období druhé světové války ve Francii, kdy německá armáda zakázala vstup lezcům do známé oblasti Fontainbleau pro lezení na obtížnost i bouldering. Lezci tak neměli jinou možnost než vyřešit tento problém postavením vlastní stěny. Také v době druhé světové války vznikla stěna postavená z kamenů kousek od města Seattle ve státě Washington (USA) s názvem Schurmanova skála (Procházka, 2007).

Po válce vznikaly další stěny, jako například na univerzitě v Leedsu v roce 1957, avšak skutečný rozvoj lezení na umělých stěnách přišel až v osmdesátých letech s prvními závody v roce 1987. Od roku 1988 se všechny oficiální závody konají pouze na umělých stěnách, aby byly zajištěny stejné podmínky pro všechny závodníky (Vomáčko & Boštíková, 2008).

Po roce 1988 se lezení na umělých stěnách rapidně vyvíjelo. Lezecké stěny se stavěly ve sportovních centrech a v univerzitních areálech po celém světě, včetně Sovětského svazu a Spojených států amerických. Tyto stěny byly původně jednoduchými dřevěnými bariérami s chyty a stupy, nebo holé zdi s vystouplými bouldry. Ale i tyto jednoduché typy stěn se postupně vyvíjely a nyní jsou součástí mnoha sportovních komplexů a hal ve velkých městech. Lezení na umělých stěnách se vyučuje jako sportovní aktivita právě na školách a univerzitách a zároveň nabízí adrenalinový zážitek. Tyto stěny jsou také často vidět na dětských hřištích a v mateřských školách. Lezecké stěny jsou významnou součástí univerzit zaměřených na tělesnou výchovu, ale stěny pro veřejnost mají zcela jiná kritéria než stěny pro mezinárodní závody ve sportovním lezení (Vomáčko & Boštíková, 2008).

5.5.1 Historie lezeckých stěn v České republice

Svým zkoumáním a vedenými rozhovory s osobnostmi českého lezení jsem se snažila pátrat po historii prvních umělých stěn v České republice hlavně se zaměřením na boulderové stěny. Nebylo snadné zjistit, jaká umělá stěna byla vystavena v České republice první a na jakém místě, protože hodně umělých stěn nebylo otevřených veřejnosti. Lezci si vytvářeli vlastní stěny u sebe doma ve sklepech, garážích, nebo později v pronajatých prostorách. Za vznikem boulderových stěn stojí hlavně myšlenka tréninku v zimních měsících, kdy lezci neměli možnost jezdit trénovat na skály.

Turnov

V Turnově byla na začátku roku 1989 vybudována první "stěna" pro lezce v hale Tělovýchovné jedoty Turnov u atletického hřiště. Tato stěna měla šířku 2,5 metru a byla kolmá s výškou přibližně 10 metrů na podkladu koberce. Na podzim roku 1991 se díky vyjednávání pánů Libora Stejskala a Tomáše Flanderky podařilo postavit první část opravdové stěny ve sportovní hale Tělovýchovného sportovního klubu (TSC) Turnov u nádraží. Skupina lezců a sponzorů se spojila a na této stěně uspořádala na začátku roku 1992 republikové závody TURNOV OPEN 92' (Hruboskalsko, 2023).

Brno

Prvotní zmínkou o boulderových halách v Brně je hala s názvem Freesport. Jednalo se o prostor na základní škole, který měl 5 metrů vysokou lezeckou stěnu, kde bylo možnost

trénovat jak lezení s jištěním, tak bez něj. Konaly se zde také pravidelné boulderingové závody, které nesly název Mejcup.

V době prvního závodu, přesněji na přelomu roku 1995/1996, se dva přátelé – Tomáš Macenauer a Petr Němec – rozhodli vystavět další tréninkový prostor na ulici Solniční v centru Brna. Ten pojmenovali Kotelna, protože se opravdu nacházel v prostorách bývalé kotelny. Do tohoto prostoru se vlezla jedna malá kolmá stěna, kdy člověku stačilo udělat pár kroků k tomu, aby se dotkl vrcholu (topu), tato stěna ale krásně vytvářela tréninkové podmínky pro lezení v převisu. Kapacitou byla ale maximálně pro jednoho či dva lezce. Výstavbu této stěny nikdo nefinancoval. Byla vystavena svépomocí lezeckých nadšenců. Vybavení potřebné pro vytvoření lezecké stěny jako překližky či řezivo se dalo sehnat ve stavebninách, největším problémem ale byly chyty. Výrobci totiž v té době nebylo tolik, a tak byli nuceni si ze začátku chyty vyrábět sami ze dřeva a kamenů. Později díky známosti s Tomášem Pilkou (českým výrobcem chytů), získali více kvalitnějších chytů pro tento boulder. Kotelna jednoho dne začala být lezcům malá a mnohokrát se rozšiřovala a stěhovala na jiná místa. Po všech přesunech Kotelny se nakonec stal majitelem Adam Ondra společně se svou matkou Evou Ondrovou. Kotelna je jedna z aktuálně nejnavštěvovanějších boulderových stěn v Brně (Macenauer, 2023).

Obrázek 3

Foto z původní Kotelny přelom 1995-1996

Zdroj: (Kořán, 2023).

Od roku 2000 dále přibýlo v Brně pár soukromých stěn v obytných prostorech. Jednou z nich byla soukromá stěna v Lelekovicích u Rudolfa Tefelnera, který mimo jiné napsal knihu –

Trénink sportovního lezce (Tefelner, 1999). Jeho stěna už byla těžší a více přizpůsobena na bouldering než předchozí zmiňovaná stěna ve Freesportu (Kořán, 2023). Pak v Brně vznikla další soukromá stěna Tomáše Kysilky – majitel brněnského HUDY sportu, který umožnil chodit lezcům trénovat k němu domů. Tam měl vlastní bouldrovou stěnu. Postavil ji pro dceru Terezu Kysilkovou, která od roku 2003 lezla na světovém poháru na laně. Na této stěně se také opět scházelo spousta profesionálnějších lezců, a to nejen kvůli kvalitě stěny ale také kvůli její přístupnosti, což vyhovovalo těm, kteří potřebovali trénovat například mnohem častěji a nechtěli být omezováni (Kotasová, 2023). Jako další boulderovou stěnu v Brně můžeme zmínit Sport centrum Weisser v budově Sfinx, která byla provozována už v letech 1998-2010 manžely Weisserovými (Macenauer, 2023).

Praha

Zajímavými poznatky jsou i vzpomínky Jana Zbranek na vývoj stěn v Praze. Zbranek trénoval hned na více místech, jak například v Boulder baru, Mammutu, nebo v Lokal Bloku. Boulder Bar patří mezi nejznámější a nejstarší umělé boulderingové stěny v České republice. Vznikl roku 2001 a proběhlo zde úplně první boulderingové mistrovství České republiky. Časem se rozšířil a přesunul na jiné místo. Zbranek říká, že tréninkové podmínky na původní pobočce byly skvělé, co ale tak skvělé nebylo, bylo dopadiště. Jednalo se o pytle molitanu s dírami až na beton. Chyty zde byly dobré, ale také úplně jiné, než na které můžeme být dnes zvyklí. Nejvíce se podobaly chytům určeným pro lezení na obtížnost. I stavba cest probíhala jiným způsobem než dnes. Kdysi stavěči cest měli například jednu strukturu, kterou použili na 8 způsobů do 15 různých boulderů. V dnešní době, když člověk staví boulder, tak má s sebou 10, 15 struktur a použije je na jeden boulder (Zbranek, 2023).

Jan Zbranek byl určitě velkým přínosem pro počáteční stavění cest na umělých stěnách v České republice. Jako jediný v České republice vlastní licenci hlavního stavěče cest mezinárodní federace sportovního lezení. Díky jeho zahraniční zkušenosti p. Zbranek chtěl co nejvíce rozvinout bouldering v České republice. Tato myšlenka se nejvíce promítla například v lezeckém centru Smíchov, kde po jeho příjezdu nadšenci udělali nové okruhy pro začátečníky, prostor celkově rozšířili a vytvořili místnosti speciálně pro bouldering. Do té doby to byla jen hala na lezení s lanem. Dnes je zde třeba už i boulderová stěna pro děti (Zbranek, 2023).

Další boulderovou stěnou v Praze, která vznikla už v roce 2004 je stěna Lokal Blok. Dům, v němž sídlí nynější Lokal Blok, byl postaven v roce 1935 a původně sloužil jako Smíchovské lázně s historickými vanami, bazény, saunami. K dispozici byl obrovský třípatrový prostorem, což naznačuje jeho potenciál pro tvorbu 4,5-5 metrů vysokých profilů pro bouldering. Jedná se o ojedinělý prostor, který v centru Prahy krom průmyslových hal nemá obdoby. V roce

2002 zasáhly Prahu rozsáhlé povodně, kvůli nimž se bývalé lázně zaplavily až do prvního patra. Městská část v té době neměla dostatek finančních prostředků na opravu a rekonstrukci. Existovaly dvě možnosti: buď prostor zbourat, anebo najít někoho kdo jej zafinancuje. V té době Hana Dvorská – kaskadérka, velká sportovkyně, zakladatelka bootcampů, chtěla s bratrem vytvořit malou boulder stěnu s barem. Objevili toto místo, které zároveň potřebovalo zachránit. Její bratr Mirek Šachta je dle majitelky Rybářové megaloman, a tak z toho vznikla stěna, která v té době byla největší boulder stěnou ve střední Evropě s velkou restaurací a barem (Rybářová, 2023).

V Lokal Bloku jsou bouldry koncipované tak, aby si „zalezl“ jak profesionální lezec, tak amatér. Původní stěna byla postavena Tomášem Pilkou, který v začátcích představoval jediného dodavatele chytů a stavitele boulderů. V horní části restaurace pořádá Lokal Blok přednášky, tiskové konference, promítání, plánování výletů a expedic. Například světoznámý lezec Marek Holeček má pravidelně přednášky v Lokal Bloku. Prolínají se tam generace, kdy z dětí, co tam začínali lozit, už jsou instruktoři na stěně, ale lozí tam už i jejich děti, kteří se tam účastní kroužku lezení, který nyní navštěvuje více než 250 dětí. Během vývoje Lokal Bloku došlo k výrazným stavebním úpravám. Byly rozšířeny prostory pro umístění lezeckých stěn, byla vybudována jen část pro děti, zvětšovala se kuchyň v restauraci apod. Lokal Blok se otevřel v dubnu 2004 a Lucie Rybářová si místo přebírala na začátku roku 2005. V roce 2024 tak budou slavit 20. výročí od otevření veřejnosti (Rybářová, 2023).

Obrázek 4

Foto ze stavby Lokal Bloku 2004

Zdroj: (Rybářová, 2023).

Obrázek 5

Aktuální foto stěny Lokal Blok

Zdroj: (autorka, 2023).

Olomouc

Pro rozvoj olomouckého boulderingu byl důležitý vznik Boulder baru 9A. Ten vznikl po roční rekonstrukci v říjnu 2005 a fungoval do května 2012. 9A byla boulderová stěna spojená s restaurací, kterou vlastnil Michal Kubis. Kubis pořádal v 9A troje závody. První za účasti přátel z Moravského krasu v roce 2006. Účastnili se lezci zejména z Brna, Prostějova, Olomouce. Potom s ČHS pořádali Boulder ranking, tedy nižší soutěž než ČP. Závodit přijeli lezci z celé Moravy. Poslední závody byly v roce 2012 - Český pohár. Tedy nejvyšší forma závodu v České republice. Kromě Adama Ondry přijela celá naše lezecká špička. Byl to jeden ze dvou závodů ČP, ve kterém se rozhodovalo o nominaci do reprezentace (Kubis, 2023).

Další místem pro bouldering v Olomouci byla stěna v prodejně Hartman. Ta byla v provozu od roku 2001 do roku 2006. Později roku 2008 se Vilém Chládek rozhodl vytvořit boulder stěnu

v Olomouci, protože si uvědomil, že v této oblasti neexistuje příliš mnoho zařízení, kde by lidé mohli během zimního období nebo nepříznivého počasí trénovat. V té době byla v Olomouci už jen stěna 9A. Pajkland, původně známý jako Boulder bar u Pajka, se nachází v Olomouci již od května roku 2008. Tato stěna vytvořená Vilémem Chládkem je jedinou boulder stěnou, která od samého počátku své existence přetrvává a stále funguje. Pajkland je již od svého otevření v roce 2008 stále rozšiřován a z původní jedné místnosti se staly místnosti čtyři. První chyty byly kupovány v Rockplastu v Zábřehu, dále od Tomáše Pilky a od Aixu. Celý základ stěny, konstrukci, si vyráběl sám a vybavení kupoval také postupně. První závod v Pajklandu se jmenoval Pajkcup, uskutečnil se roku 2011, který se kromě covidu pořádá každý rok až do teď. V roce 2022 byl desátý ročník. Na prvním ročníku bylo okolo 30 lidí, což v té době na tento prostor byla velká účast. Vilém „Pajk“ Chládek si stavěl cesty sám. Na závody, už ale oslovil jiné lezce, ať jsou cesty i trochu jiné a nejsou jen od něj (Chládek, 2023).

Ostrava

Posledním městem, které zde prezentuji, je Ostrava a v ní jedna z nejstarších ostravských umělých stěn Tendon Blok. Alexandra Gendová, která je zakladatelkou Tendon Bloku a trenérkou Vrcholového sportovního centra mládeže VSCM Ostrava, spadajícího pod ČHS a mládežnické reprezentace mi řekla, že původní pobočka Tendon Bloku vznikla už v roce 2003 v hotelovém domě Jindřich v centru Ostravy poté, co se vrátila s manželem ze zahraničí, kde získali jak spoustu inspirace, tak financí pro výstavbu Tendon Bloku. Po pár letech se místo změnilo, našli halu v industriální části ostravských Vítkovic, která byla adekvátní pro boulderovou stěnu. Prostor je zde mnohem větší. Objekt nebyl používán, zničen, všude se povalovaly jehly od narkomanů. Muselo se zde investovat spoustu času a úsilí do rekonstrukce. V roce 2008 začali tento nový projekt realizovat a v roce 2009 jej otevřeli pro veřejnost (Gendová, 2023).

Když začínala Gendová s manželem nový Tendon Blok v roce 2008 realizovat, pořád to nebylo se sháněním a vybavováním tak snadné, jak jsme zvyklí dnes. Stále byla většina věcí vyrobena svépomocí, dopadiště už byla kvalitnější, vyrobena z molitanových desek. Od začátku se finančně zapojil do podpory i ostravský Tendon, proto název Tendon Blok. Město také trochu finančně pomohlo, takže financování bylo lepší než v původní bouldrovce v centru. Cesty na stěně si stavěli také sami, chyty byly označovány stejně barevnými páskami, takže člověk neležel po barevných chyttech tak jako je to teď, ale v záplavě chytů se označovaly jen ty, které se mohly vzít. Prvních pět let se nestavěly specifické cesty, ale jen se už dávno připevněné chyty označily páskami.

V roce 2014 přistavěli ještě jednou tak velký prostor a v druhé části začali stavět i samostatné bouldery. Celá jedna cesta bouldru v jedné barvě. Tendon Blok

je od přesunu do Vítkovic stále v provozu. Jezdí sem lozit jak profesionální lezci, tak naprostí začátečníci. Jsou zde také oddíly pro děti, dotované i městem. S otevřením nového prostoru v roce 2009, kde chodilo ze začátku cca 15 dětí nyní do centra dochází více než 120 dětí (Gendová, 2023).

Obrázek 6

Foto z původní stěny Tendon Blok v domě Jindřich 2003

Zdroj: (Gendová, 2023).

5.6 Oblasti a provoz boulderingu ve vnitřních i venkovních prostorech

Jak již bylo řečeno, bouldering je nenáročná sportovní aktivita, která se dá provozovat na jakémkoliv menší skalce, balvanu nebo v lezeckých halách. Ty jsou realizované buď v kombinaci stěn pro bouldering a lezení na obtížnost, nebo zvlášť jednotlivě. Protože bouldering je možné provozovat v každém aspoň trochu skalnatém terénu s kouskem představivosti lezce k vymyšlení vlastní cesty, je pak tedy těžké spočítat kolik přesně se v České republice vyskytuje venkovních oblastí pro bouldering. Na oficiální stránce www.bouldering.cz se v průvodci uvádí na 70 boulderingových oblastí po celé České republice. Ale v každé z nich se nachází různý počet boulderů. V některé lokalitě pouze jeden, naopak jsou oblasti, kde se vyskytuje přes 900 boulderů. V online průvodci skalními oblastmi (www.pruvodce.javaanes.cz) v kategorii boulderů bylo uvedeno 47 boulderingových lokalit v oblasti Moravy a Slezska.

S dohledáním umělých lezeckých stěn to bylo jednodušší. Na webové stránce www.lezeckestenyvcr.cz v přehledu můžeme napočítat 112 umělých lezeckých stěn otevřených

veřejnosti po celé České republice. Nejvíce jich je samozřejmě v Praze, Brně dále pak v Ostravě a Českých Budějovicích. Pouze samostatná boulderingová stěna může být zakomponovaná do tělocvičen základních a středních škol či univerzit, a to nejen specializujících se na tělesnou výchovu. Jsou umístěny i na některých stěnách objektů ve veřejně přístupných lokalitách. Oficiálně otevřených boulder hal v České republice pro veřejnost je okolo čtyřiceti.

5.7 Osobnosti českého boulderingu

Pro úplnost informací je vhodné doplnit autobiografické informace o některých, zajímavých osobnostech českého boulderingu.

Adam Ondra

Adam Ondra, narozen roku 1993, je český profesionální horolezec, specializující se na bouldering a na lezení na obtížnost. V roce 2013 Rock & Ice popsal Ondru jako zázračné dítě a předního lezce své generace. Ondra je jediným sportovcem, který vyhrál tituly mistra světa v obou disciplínách ve stejném roce (2014) a je také jediným sportovcem, který vyhrál sérii Světového poháru v obou disciplínách – lezení na obtížnost v letech 2009, 2015 a 2019 a bouldering v roce 2010. V roce 2021 se zúčastnil letních olympijských her v Tokiu, kde skončil s konečným výsledkem všech tří disciplín šestý. Ondra ve 13 letech vylezl svou první cestu s hodnocením 9A. K listopadu 2018 Ondra vylezl 1550 cest mezi stupni 8A a 9C, z nichž jedna byla 9C, tři byly 9B+ a tři byly onsighty 9A.

Ondra je jediným horolezcem, který kdy zdolal cestu s navrhovaným stupněm, kdy tak znovu posunul hranice lezení. Je několikanásobným mistrem ČR jak v lezení na obtížnost, tak v boulderingu (Jaroš & Ondra, 2019).

Věra Kotasová

Věra Kotasová, narozena 1977, je ikona českého lezení a boulderingu z Brna, bývalá reprezentantka Českého horolezeckého svazu. Dvojnásobná mistryně České republiky v lezení na obtížnost a boulderingu. Dalším velkým úspěchem je bronz z Mistrovství světa a Evropy v boulderingu v letech 2002, 2005. Kotasová začínala v tělocvičně Freesport v Brně, jako většina brněnských lezců. Vyhrála zde i historicky první boulderingový závod Mejcup v ženské kategorii v roce 1996. Výhry dosáhla pouze po roce lezení (Šálek, 2020).

Martin Stráník

Martin Stráník, narozen 1990, je český lezec, boulderista a reprezentant ve sportovním lezení. Je čtyřnásobným mistrem České republiky v lezení na obtížnost z let 2010–2014 a devítinásobným mistrem ČR v boulderingu z let 2007–2016. V letech 2011–2016 vyhrál pět sérií závodů Českého poháru v boulderingu.

Mezi jeho největší úspěchy náleží Mistrovství světa v boulderingu, kde nejlépe skončil na 2. místě v Avilés v roce 2007 a na 7. místě v Arcu v roce 2011. V roce 2015 skončil 5. na Mistrovství Evropy v boulderingu v Innsbrucku. Se svým bratrem Štěpánem Stráníkem se věnují také venkovnímu boulderingu a závodnímu lezení. Kromě lezení staví také cesty a bouldry na umělých lezeckých stěnách pro různé lezecké kluby v ČR, nebo na českých soutěžích mládeže. 17. listopadu 2015 se Stráníkovi povedl vylézt svůj druhý boulder v obtížnosti 8C a tímto výkonem se dostal na 4. místo v aktuálním celosvětovém žebříčku světových boulderů (Stráník, 2023).

Eliška Adamovská

Eliška Adamovská se narodila roku 2001. Je česká sportovní lezkyně. Závodí v lezení na obtížnost a boulderingu. Je to vicemistryně České republiky v lezení na obtížnost a boulderingu z roku 2017. Mezi její největší úspěchy patří třetí místo z Mistrovství Evropy v kombinaci roku 2020 a první místo ze Světového poháru v Briançon ve Francii z roku 2021, kde závodila v lezení na obtížnost. Adamovská také zdolala dvě cesty s klasifikací 8c a tím se zařadila mezi nejlepší české lezkyně (Horosvaz, 2021).

6 ZÁVĚR

Bouldering jako jedna ze tří disciplín sportovního lezení patří mezi nejmodernější a nejrychleji se rozvíjející sporty posledního desetiletí. Jeho popularitě svědčí i to, že se tento mladý sport dostal na program olympijských her. Tento sport je velice oblíbený u nové, nastupující generace a má velký potenciál z hlediska soutěžního sportu i rekreačního volnočasového využití. A to je také důvod, proč se ve své závěrečné práci zabývám tímto tématem.

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo zmapovat historii boulderingu v českých zemích v návaznosti na jeho světový vývoj. Byla použita metoda historické sondy, která náleží jako pilotní projekt věnovaný této problematice. Z důvodu velkého nedostatku sekundárních pramenů (populárně-odborné články v časopisech či jiných publikačních zdrojích atd.) jsem se opírala z velké části o rozhovory s pamětníky a průkopníky sportovního lezení v Čechách, na Moravě a Slezsku, a také se současnými odborníky na oblast boulderingu, jako jsou například osobnosti z Českého horolezeckého svazu, reprezentanti sportovního lezení, zakladatelé a majitelé boulderingových stěn a stavěči cest. Díky jejich informacím a poznatkům se mi podařilo zmapovat dosud zatím nepublikované informace týkající se historie boulderingu v českých zemích.

Po základním vhledu do problematiky boulderingu jako disciplíny sportovního lezení včetně boulderingové terminologie, speciálního vybavení pro bouldering apod., jsem se následně seznámila s dostupnými informačními zdroji o světovém boulderingu. Prošla jsem si a prostudovala základní databáze anglické, německé i české provenience, ať už šlo o publikace nebo internetové zdroje.

Vytyčené cíle a úkoly byly splněny. Výsledkem této práce je pilotní exkurz do vzniku a vývoje českého boulderingu. Důležitým poznatkem je, že za poslední čtvrtstoletí se zvedla popularita, což můžeme dokumentovat na výstavbě lezeckých center a sportovišť ve všech regionech České republiky.

Z důvodu nedostatku sekundárních pramenů v českém jazyce bylo nutné použít metodu orální historiografie, která spočívala v rozhovorech s osobnostmi českého sportovního lezení. Z těchto zdrojů jsem byla schopna vytvořit jak exkurzi do historie českého boulderingu, tak i rozdělit bouldering na nové moderní směry, kterým jsem věnovala vždy po jedné kapitole. Dále jsem se zaměřila na zmapování jednotlivých oblastí v českých zemích, kde je bouldering velmi populární. Tím jsou myšleny jak oblasti vhodné pro vnější (outdoorový) bouldering, tak i místa, kde se začaly stavět lezecké stěny (tělocvičny, sportovní haly apod.) vhodné pro vnitřní takzvaný indoor bouldering.

Rozhovory s osobnostmi sportovního boulderingu mi umožnily nahlédnout do prostředí lezeckých soutěží a detailně zanalyzovat technické vybavení využívané v boulderingu jak venkovním, tak i vnitřním. Interview mi pomohlo nahlédnout na historii, současnost a další vývoj českého boulderingu z dosud nezveřejněného pohledu. Pro práci byli nejpřínosnější informace o vzniku a vývoji lezeckých (boulderingových) sportovišť v České republice, konkrétně v Praze, Brně, Olomouci a Ostravě, ale i menších místech (Turnov, Ludvíkov).

Tuto práci do jisté míry limitovalo množství osob z řad majitelů a zakladatelů lezeckých, boulderingových stěn v dalších regionech České republiky, kteří byli ochotni poskytnout interview v rámci této bakalářské práce. Tento fakt je vnímaným limitem práce. V uskutečnění dalších rozhovorů vidím další možnost, jak rozšířit tuto problematiku.

Přínos mé práce vidím v tom, že byla provedena pilotní studie z historie boulderingu v českých zemích, kterou by však bylo vhodné rozvíjet dalšími historickými pracemi s tematikou regionální historie boulderingu. Jistě však tato práce může posloužit jako cenný zdroj pro další práce v oblasti historie boulderingu České republiky.

7 SOUHRN

Téma bakalářské práce, kterou jsem zvolila, je Sonda do současných poznatků o historickém vývoji boulderingu ve světě a v českých zemích. Hlavním cílem bylo pomocí metody historické sondy zmapovat historický vývoj boulderingu v českých zemích s ohledem na specifika regionální historie. K tomu jsem si stanovila pět dílčích cílů. Zmapovat postupný vývoj boulderingu od původních, přírodních (outdoorových) aktivit, až po moderní indoorové stěny a lezecké vybavení. Popsat téma z pohledu celosvětové geneze, avšak s akcentem na české regionální poměry. Analyzovat dostupné, písemné prameny z historie boulderingu v České republice. Popsat, jak se v ČR vyvíjela technická základna: kvalita vybavení a tréninkové podmínky, zabezpečení organizační a finanční, organizace soutěží. A jako poslední z cílů oslovit osobnosti, které stály u vývoje boulderingu na domácí půdě.

Použila jsem klasické historiografické metody, a to hlavně při heuristice (sběru pramenů), analýze získaných informačních zdrojů a poznatků a v její následné interpretaci. Jako stěžejní se jevila metoda orální historiografie (rozhovory s osobnostmi českého sportovního lezení a boulderingu) a to z důvodu nedostatku literárních pramenů.

Vytčené cíle byly naplněny, byla provedena základní historická sonda do problematiky vývoje boulderingu v českých zemích, včetně jeho rozdělení, zmapování nových směrů boulderingu a vzniku lezeckých center. Dosažené výsledky práce ukazují, že na vývoji boulderingu se podíleli především nadšenci, jejichž amatérským úsilím se dosáhlo i mezinárodních úspěchů a zakotvení v síti olympijských sportů. Limitem práce je nedostatek primárních i sekundárních pramenů, snahou proto bylo získat orální informace od přímých aktérů vývoje boulderingu v ČR. V následném výzkumu bude třeba zaměřit se na tuto tematiku s ohledem na regionální historiografii a další osobnosti tohoto sportu.

8 SUMMARY

The topic of the bachelor thesis I chose is a probe into current knowledge about the historical development of bouldering in the world and the Czech lands. The main goal was to use the probe method to map the historical development of bouldering in the Czech lands concerning the specifics of regional history. For this, I set five sub-goals. Map the gradual development of bouldering from original, natural (outdoor) activities to modern indoor walls and climbing equipment, all from the perspective of global genesis, but with an emphasis on Czech regional conditions. Analyze available written sources from the history of bouldering in the Czech Republic. Describe the development of bouldering equipment and the rise of the first competitions in the Czech lands. Address the personalities who stood behind the expansion of bouldering on home soil.

I used classic historiographical methods, mainly for heuristics (collection of sources), analysis of the obtained information sources and findings, and their subsequent interpretation. The approach of oral historiography (interviews with personalities of Czech sports climbing and bouldering) appeared to be paramount in the investigation due to the lack of different Czech publication sources.

The intended goals were achieved. A primary historical probe into the development of bouldering in the Czech lands was carried out, including the sport's distribution, mapping new bouldering trends, and creation of climbing centres. As for the limitations caused by the lack of primary and secondary sources, it will be necessary to focus on other personalities of bouldering in different regions of the Czech Republic in further research.

9 REFERENČNÍ SEZNAM

- Ament, P. (2019). *John Gill – Master of Rock*. Vertebrate Publishing Ltd
- Baláš, J., Strejcová, B., & Vomáčko, L. (2008). *Lezeme a šplháme*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing
- Bartoš, J., & Kovářová, S. (2005). *Nauka o historických pramenech*. Olomouc: Univerzita Palackého
- Berry, N. (2017). *Learning To Become A Bleausard*. Outdoor Research. Retrieved from <https://www.outdoorresearch.com/blog/learning-to-become-a-bleausard>
- Bosák, E. (1969). *Stručný přehled vývoje sportovních odvětví v Československu*. Praha: Olympia
- Corrigan, K. (2016). *Interview: Miquel Riera on the Birth of Deep Water Soloing*. Climbing. Retrieved from https://www.climbing.com/people/interview-miquel-riera-on-the-birth-of-deep-water-soloing/#_pay-wall
- Creasey, M. (1999). *The Rock Climber*. Annes Publishing
- Creasey, M. (2000). *Horolezectví*. REBO Productions
- Dieška, I. (1989). *Horolezectví zblízka*. Praha: Olympia
- Duane, D. (2000). *El Capitan: Historic Feats and Radical Routes*. Chronicle Books
- Dvacet let turnovské překližky. (2023). Hruboskalsko. Retrieved from <https://www.hruboskalsko.cz/tj-cesky-raj/historie-lezecke-steny>
- Eliška Adamovská. (2021). Horosvaz. Retrieved from <https://www.horosvaz.cz/reprezentace-cr/reprezentace-cr-2021/reprezentace-bouldering-2021/eliska-a/>
- Farrer, M. (2021). *Sport climbing's Olympics debut sends viewers scrambling for more*. The Guardian. Retrieved from <https://www.theguardian.com/sport/2021/aug/04/sport-climbing-olympics-tokyo-2020-olympic-games-sports-schedule-social-media-google-search-b-m-mawem>
- Flanagan, D. (2013). *Bouldering Essentials*. Three Rock Books
- Frank, T., & Kublák, T. (2007). *Horolezecká abeceda*. Praha: EPOCH s.r.o.
- Gendová, A. (2023). Rozhovor vedený autorkou práce s Alexandrou Gendovou (online rozhovor). 6.3.2023
- Hanibal, V. (2016). *Jak se vybavit na sportovní lezení*. Retrieved from <https://www.hanibal.cz/clanek/155/jak-se-vybavit-na-sportovni-lezeni/>
- Hatch, T., & Leonardon, F. (2018). *IFSC Rules Modifications*. IFSC Climbing. Retrieved from https://www.ifsc-climbing.org/images/World_Competitions/IFSC-Rules_modification_2018_V15.pdf
- Hattingh, G. (1999). *Horolezectví*. Praha: Svojtka & Co

- Hendl, J. (2005). *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005
- Historie boulderingu v Ludvíkově. (2014). Nadzemí. Retrieved from
<https://www.nadzemi.cz/bouldering-lokality/historie-boulderingu-v-ludvikove>
- Hörst, J. (2019). *Learning to Climb Indoors*. Falcon Guides
- Howard, N. (2007). *The Night Climbers of Cambridge*. Oleander Press
- Chládek, V. (2023). Rozhovor vedený autorkou práce s Vilémem Chládkem (ústní sdělení).
 Olomouc 27.2.2023
- Jaroš, M., & Ondra, A. (2019). *Adam Ondra: lezec tělem i duší*. Praha: [s.n.]
- Johnston, T., & Hallden, M. (1995). *Rock Climbing*. Stackpole Books
- Josephsen, G., Shinneman, S., Tamayo-Sarver, J., Josephsen, K., Boulware, D., Hunt, M., &
 Pham, H. (2007). *Injuries in bouldering: a prospective study*. Wilderness & Environmental
 Medicine, 18(4), 271-80. <https://doi.org/10.1580/06-WEME-OR-071R1.1>
- Kořán, P. (2023). Rozhovor vedený autorkou práce s Pavlem Kořánem (ústní sdělení). Brno
 10.2.2023
- Kos, J. & Zapletal, M. (1971). *Cvičení v přírodě*. Olympia
- Köstermeyer, G. (2018). *Der Boulder Couch*. München: BLV
- Köstermeyer, G. (2020). *Bouldering*. Praha: Grada
- Kotasová, V. (2023). Rozhovor vedený autorkou práce s Věrou Kotasovou (online rozhovor).
 9.3.2023
- Kraus, A., & Černík, A. (1973). *Skalní města v Čechách*. Orbis
- Kubis, M. (2023). Rozhovor vedený autorkou práce s Michalem Kubisem (online rozhovor).
 14.3.2023
- Kublák, T. (2014). *Horolezecká metodika*. MMPublishing
- Kulhánek, J. (2022). *Lezecké stupnice obtížnosti*. Varp Climbing. Retrieved from
<https://varp.cz/lezecke-stupnice-obtiznosti/>
- Larysz, J. (2020). *Rozhovor: S Adamem Ondrou o Olympiádě a budoucnosti lezení*. Praha:
 Časopis Svět outdooru.
- Long, J. (2004). *How to Rock climb*. The Globe Pequet
- Long, S. (2007). *The Climbing Handbook*. Marshall Editions
- Macenauer, T. (2023). Rozhovor vedený autorkou práce s Tomášem Macenauerem (online
 rozhovor). 1.3.2023
- Mobraten, M. (2022). *Climbing Bible: Practical Exercises*. Vertebrate Publishing
- Olympic Climbing – The Complete Guide To Tokyo 2020. (2021). Climber News. Retrieved from
<https://www.climbernews.com/complete-guide-to-olympic->

- climbing/#How_Does_Sport_Climbing_At_The_Olympics_Work_-_Olympic_Climbing_Format_Explained
- Piechowicz, P. (2023). Rozhovor vedený autorkou práce s Petrem Piechowiczem (online rozhovor). 22.3.2023
- Pilka, T. (2023). *Dopadiště*. Pilka Kameny. Retrieved from <http://www.pilka-kameny.cz/dopadiste/>
- Procházka, V. (2007). *Horolezectví*. Praha: Olympia
- Procházka, V. (2007). *Z historie českého horolezectví*. Horosvaz. Retrieved from <https://www.horosvaz.cz/res/archive/042/008709.pdf?seek=1329591920>
- Psicobloc Masters/ Water Boulder Games. (2015). Nadzemí. Retrieved from <https://www.nadzemi.cz/lezeni-video/psicobloc-masters-water-boulder-games>
- Resch, P. (2023). Rozhovor vedený autorkou práce s Petrem Reschem (ústní sdělení). Praha 13.3.2023
- Robertson, M. (2007). *So you want to go deep water soloing*. UKC Climbing. Retrieved from https://www.ukclimbing.com/articles/skills/getting_into_deep_water_soloing-469
- Rybářová, L. (2023). Rozhovor vedený autorkou práce s Lucií Rybářovou (ústní sdělení). Praha 2.3.2023
- Sanzaro, F. (2021). *The Boulder*. Stone Country Press Ltd
- Speed Records. (2022). IFSC Climbing. Retrieved from <https://www.ifsc-climbing.org/index.php/world-competition/speed-records>
- Stevan, L. (2021). *Former USD Student Climbs Toward Olympic History*. NBC San Diego. Retrieved from <https://www.nbcsandiego.com/news/local/climbing-towards-olympic-history/2570188/>
- Stráník, M. (2023). *Rock&Boulder Martin Stráník*. Martin Stráník Blogspot. Retrieved from <http://martinstranik.blogspot.com>
- Šálek, J. (2020). 14. *Díl Podcast Nadzemí-Věra Kotasová Kostruhová*. Nadzemí. Retrieved from <https://www.nadzemi.cz/lezeni-cr/14-dil-podcast-nadzemi-vera-kotasova-kostruhova>
- Tefelner, R. (1999). *Trénink sportovního lezce*. Lelekovice: Tefelner
- Tessler, M., & Clark, T. (2016). *The impact of bouldering on rock-associated vegetation*. Biological Conservation, 426-433. <https://doi.org/10.1016/j.biocon.2016.10.004>
- Vomáčko, L., & Boščíková, S. (2008). *Lezení na umělých stěnách*. Praha: Grada Publishing
- Walker, N. (2022). *The World's Hardest Boulder Problems*. Gripped Magazine. Retrieved from <https://gripped.com/news/rock/the-worlds-hardest-boulder-problems/>
- Walsh, J. (2007). *The Bad Quarto*. London: Hodder and Stoughton
- Winter, S. (2004). *Sportovní lezení*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP

- Zangerl, B. (2021). *Bouldering - Climbing: No Ropes Attached*. Gestalten
- Závody v lezení na rychlost. (2023). *Horolezecká metodika*. Retrieved from <https://horolezeckametodika.cz/zavody-v-lezeni-na-rychlost>
- Zbránek, J. (2023). Rozhovor vedený autorkou práce s Janem Zbránkem (ústní sdělení). Praha 13.3.2023
- Zounek, J., & Šimáně, M. (2014). *Úvod do studia dějin pedagogiky a školství*. Brno: Masarykova Univerzita